

המציפה

ערתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יוצא לאור בכל ערב שבת.

מחיר החתימה על המצפה

באוסטריא אונגרי: לשנה 7.— כתרם / חצי שנה 3.50 / רבע 1.75

באשכנז: לשנה 8.— כתרם

ביתר הארצות: לשנה 9 כתרם — 9.50 עראק.

חותמים ומודעות: סקבל גם הפרלאג של M. Hübner Nadworna כמחיר הקצוב. אין הנחה מהמחיר.

מחיר גליון בודד 14 הלר.

מחיר מודעות או הזכרות לנפטרים לפי גרל השמח. ברכת מיום 60 הלר. הודעת אירוסין כתר. זו או זו כראש הגליון שני כתרם המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא רק שם מקומו החדש, כי גם שם מקום בית הדאר הקודם. קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918 האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטראציה „HAMICPE“ Kraków, (בחוף לארץ להוביק: Oesterreich) בעיפי: רהוב סעבאסטיאנא 32

Kraków, 21 Lipca 1911.

גליון כ"א.

קראקא, כ"ה תמוז פ' שטות מסעי התרע"א.

ע"ד הגליון המוחרם.

אלה שבקשו ממני לשלוח להם את הגליון כיו המוחרם, לכל יחסר להם לקבץ הגליונות, ירעו נא שאי אפשר לנו למלא בקשתם, גם אלו נשארו בידנו אכסי' אחרים, כי אסור לשלוח גליון מוחרם, וכאמת לא נשארו.

במזמ"ט ורוב אישר להעלם המופלג והישלם מר אריה ליב טירקל לארוסו עם העלמה המלומדת מי זיסל בת הנביר היחסן מו"ה יוסף ברוך בוימינגר בקראקא. יצחק וואללפיש — טרנופול.

המחסור במורים עבריים.

דומה הדבר מאד למחסור הארץ של העם היהודי. פה עם יהודי נודד בנוים ואינו מוצא מנוח, לוחצים אותו מבוים אותו ורוצים להפטר ממנו בכל מדינה ומדינה, סוגרים לפניו גם שערי הארצות ההפשוטות, שהיו תמיד מפלט לגולים ואין לו מקום להניח ראשו; ויש ארץ פנויה, ריקה מאדם, צמאה לסירי ישוב, ושוקק למתאחזים הרוצים, להפוך בה מדבר לערן וישמין למרכז התרבות ולכרכת השקידה והארץ היא היא גם ארץ אבותיו של העם הנודד, הארץ, שלא חדל העם היהודי לשאת עיניו אליה אף חצי יום מאז נטרד ממנה זה אלפים שנה. אין דבר טבעי ויפה ורצוי מאשר לזוג שני אלה, להכניס את העם הסר-הארץ אל הארץ חס-העם ולהביא ברכה לשניהם ולכל העולם, ובמה קשה הדבר, כמה מכשולים עומדים לתקון המוכחק והמוכן הלזה! כן הדבר גם בדבר מחסור המורים העבריים. הנה לפנינו אלפי צעירים יהודים בני תורה ודעת, נכונים והרוצים, שאין להם שום משלה-יה, כי לא למדו מלאכה בנעורם וכל הדרכים סגורות

רק כפי יכלת הילדים לשאת לפי שנותיהם ומושניהם; שכרו הגון, כשכר כל עובד נאמן בזמן הזה; הוא אינו תלוי בדעת כל אב ואב, כי הפרוגרמה אחת היא לכל בהים לפי הצרך והיכולת; אינו זקוק להתחנן לכל אב ואב בין הזמנים לרחם עליו, כי אין בזה התחרות והילדים טובאים מעצמם אם רק רוח המורה נאמנה עם היהדות ואינו מביא אל ביה"ח החדש כלל החדש, שאין היהדות עומדת רק על ידיעת הלשון ודחי" לבד; אין כבודו מוזולול, כי הכל מכירים את פעולתו הטובה ואת הצרך, שיש בו מורה הגון בני"ס הוא איש מכובד ונישוא פנים והושפעתו התרבותית רבה על סביבתו; אינו צריך לעבוד עבודת-הפך י"ד שעה ביום ודחיות טישוענד גם בישבת, מעבודת שתים שלש שעות ביום הוא מקבץ שכרו המספיק לפרנסתו ועוד יש לו פנאי ללמוד בעצמו או להשתכר מהוראת שעות שכר הגון ויש מורים מומחים, המשתכרים ארבע מאות כתר להדש בעבודת שעשעשים עושה פרי, עבודה מכאה נחת וכבוד. ומי מן הסחירים היהודים יוכל להתפאר כמעמד בטוח כזה?

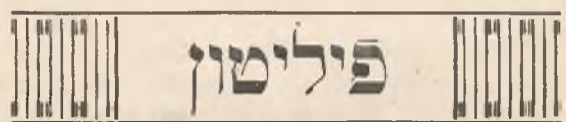
השאלה היא רק באיזה אופן יוכלו צעירינו להסתגל לאומנות הזאת, אין בכך טוסדינו הצבוריים אף אחד, שיחפון לקבל על עצמו להנך לנו מורים מוסחים כפי הצרך הנדוד. בגליון כ"ג פרסמנו כרוז אל המורים, שיקבל עליו אחד מהם, לבונן קורסים למורים בשכר בימי החפשי, למען יתוספו לנו לזמן החרף הבא מורים מומחים אחרים, ואף מורה אחד לא נענה לנו, מלבד מורים אחרים, שטענו בכוננתו ושלחו לנו מכתבית-תוכחה, כי דמו ישרצונו להתנרות בהסתדרות המורים ובהסתדרות כה"ם ולמצוא בהן דופי, מה שלא עלה כלל על דעתנו. בראותנו שאין לקוות תקון החסרון מצד המורים, יעצנו בגליון כ"ה, שישגלו להם צעירים רבים את כללי ההוראה מתוך ספרים פדגוגיים, שקראנום בשמותיהם. ידענו היטב, שאין דומה למור

לפניהם והם פורשים ידיהם כל היום ונואשים: מאין יבא עזרנו! ופה שדה עבודה פורה ומפריא ומחיה את בעליו: המחסור במורים עברים מודרנים ואין מי שיוזג את שני אלה, להביא ברכה גם לשניהם יחד וגם לעצמו.

הכל נוכח, כי הדרך הישן בעזרתו הודעה אינו עוד מקום בוכשר להנך את ילדי העברים, אין עתה פנאי להחזיק ילד שלש שנים אצל מלמד דרדקי עד שילמדו לקרוא "עברית" שכל כהוגן ולהעבירו מיד אל מלמד "גבוה" ללמדו פלפול הש"ס והתוספות והמחש"א בטיס ידע את המקרא ואת דרכי היהדות ועיקרה ולצאת טיש אחרי ישמנה שנות עמל בור גמור, שאינו יודע מה הוא יהודי ולמה הוא יהודי ומה היהדות דורשה ממנו, כי אף את החקים העקריים מחקי התורה ואת המדות היהודיות ואת המוסר היהודי אין לומדים בהורים, רק פלפול ופלפול ודוקא בדברים שאינם נוהגים בה"ח או השייכים למורי דורא, שאין הכל מטפלים בהם ובמחירה ישכחום. ככל עיר ועיר משתוקקים כמעט כל ההורים בלי הבדל מפלגה, לבונן במקומם בית אלפא הגון, שיטלא את מקום החרה ללמד עברית ותורה כסדר נכון, למען יראו התלמידים ברכה בלמודם, למען יגדלו בידיעת עיקרי היהדות וכוונה עברי לאומי וידעו כל מה ישעל יהודי נאמן לדעת. אבל מי זה יגביל את אלפי הצעירים הסרי-הפינסה לתפוש באומנות הנקיה, הקדושה והקלה הזאת? אמנם כן קלה, כי בהוראה החדשה אין להמורה ללמד ילדים הסרי-בשוון דף גמרא ותוספות ומחש"א כפרק שנים אוהזין ואיזהו נשך וכתולה נשאת והמש עשרה נשים בכל שבוע ואין על המורה להיות רעב ללחם בכל ימות השנה ותלוי בדעת כל אב ואב ועפוי למחסור ולכפץ בכל בין הזמנים ולראות כבודו מוזולול ולעביר י"ד שעה ביום וגם כשכתות, כמו שהיו המלמדים נוהגים. המורה החדש אינו מלמד את הילדים

פושדים בעלי כ"ה מעלות צלזיוס ובכורית. לפני היציאה מן המים טוב לקרר אותם במים קרים, למען ירגיש הרוחץ נצאתו את האור חס מן המים ולא קר מהם. אבל ל"א כל אדם זוכה, שיהיה לו בדירתו חדר מבוע לרחיצה. לכן מוכ עשו היהודים, שתקנו מעולם בכל קהלה מרחץ צבורי וכל יהודי מרגיש כעין חובה מן התורה, לרחוץ ולטבול עכ"פ פעם בשבוע לכבוד שבת וי"ט. גם מזה אנו רואים, כי כל דבר טוב ומועיל נכלל בחיי היהודים כמנהגי הדת. בזמן הזה באו גם העמים בעלי התרבות על התקון הטוב הזה והם מתקנים בערים הגדולות בתי מרחץ לצבור כוול. הרומיים עשו כן לפני אלפים שנה ועמי אירפה אחרו עד עתה ועוד לא הספיקו לבונן בתי מרחץ בכל עיר במדה מספיקה ולעשות את הרחיצה לחובה על כל אדם, כמו שעשו היהודים במנהגם מעולם, וכן עשו מעולם גם כל עמי המורה, מארץ מורה השמש יפן עד קצה המערב של מרוקה שאומרים עליהם, כי נשארו אהורנית ואינם מן הישוב. עמי אירפה והיהודים החפשים הנכרכים אחריהם לועגים למנהגי המכילה של היהודים ועמי המורה ורחיצת כל הגוף היא אצלם הוון בלתי נפרץ, מין מקרה רחוק, שרק פעמים אהדות ככל היי האדם הוא נזקק לו. אבל אין ספק, שיבאו עמי התרבות על זה וידעה ישעמי

המורה קדמו להם בתקון התרבותי הזה, או תהיה הטבילה צרך נהוץ לכל אדם ולא לוקוסוס. רוב עמי אירפה אינם רוחצים רק בראותם שהלכלוך מכסה את כל גופם והיא נראה בעין וישוכחים, שגם ההלאה שאינה נראה, הוצאה מתוך הגוף בתור זיעה ושוטן ומכסה את העור צריכה הסרה כמים וגם גרוי המים על העור ופעולתם על מרוין הרם מטיב מאד לגוף. יש משתמשים בהיצת הגוף לרפואה להקשותו ולהרגילו בקור, למנוע ביה את ההתקררות, מזה יוצאות לפעמים תוצאות בלתי טובות. יש רוצים להראות גבורה ברחצם במים קרים עד שהם רועדים ממור והם מתפארים בזה ומתנאים, כי טוב עשו. באמת אין זאת אלא מעשה נערות, שאם לא תמיד הוא מוזיק, אבל גם הועיל לא יועיל ובסוף ילאו נשוא ויפגעו מן הרחיצה. זאת היא נגוד להטבע האנושי ובהכרח תזיק, וכן טעות הוא המנהג לצקת מים קרים במרחץ ההם על הגוף וכן זריקת המים מלמעלה ושפשוף הגוף, כמנהג הזה אין תועלת אלא נזק רב. גידי הרם הדקים אשר בעור האדם, הנותנים לו את המראה האדמדם, זה טבעם להתכווץ בקור ולהתמתח כחום. סבת הדבר אינה כסבת כל המר שבעולם, להתקמן בקור ולהשתרע כחום, אלא זה הוא אחד ממתבולות כל גוף הי

פיליטון

הרחיצה.

שלש תכליות הן, שהאדם רוצה בהן כרחיצתו הראשונה היא הנקיות, השניה לרפואה והשלישית לשעשעים, להפיג החום וכדומה. וכפי התכלית הנדרשה צריך להשתנות סדר הרחיצה, וצריכים לדעת שאין הרחיצה דבר של מה בכך לגוף הרוחץ, היא יכולה היות לתועלת רבה אבל בתנאים ידועים גם להביא נזק. עתה נתקייפת תמוה, שהכל עוסקים בהרחיצה במים קרים לא למותר יהיה לכאר את ענין הרחיצה כנר מנגודת המצב המדעי. כי רבים יחטאו בזה מתוך אי-דעת ועוד יותר מתוך קלות-ראש.

כנוגע לרחיצה לתכלית המהרה הנה דומה היא לרחיצת הגוף בכל יום במים קרים, רק יש לכל אדם לדעת, אם אין מכילה במים קרים מוזיקה לו עיפ מצב כריאותו, אשרי האדם, שאפשר לו לרחוץ בכל יום את כל גופו באמכטי למחרה, אך טוב לרחוץ במים

להם שחר וסגור גזירות חדשות לכפרים, להעסיק אותה בהלכות גרושין ולהגביל הפשתה והייה ועוד אינם אומרים די ובספירת הממשלה מתייעצים איך להוסיף לרדוף אותה — ולהשיגה.

השיגה — ברומניה ואין לה זכות לעצור בעדם, כי בשם זרים נכתרה להפקר עשוה וכל מי שרוצה הרשות בידו לרדוף אחריה — ולהשיגה.

השיגה — באונגריה והוציאו קול: כוזרים עליך מדיארי! והסכנה גדולה ומצוה לרדוף אחריה — ולהשיגה.

השיגה — במורקו, לחשוד את היהודים בכלל ואת הציונים בפרט, שיכניט סתר למו ונותנים יד למורדים, להתור תחת כסא השולטן ואין עצה כי אם לרדפה — ולהשיגה.

השיגה — גם בארצות הציוויליזציה, באנגליה התיצבו רודפיה לפני שערי הכניסה ונשיא ארצות הברית הורה, שנמצאים גם תחת ממשלתו רודפים אחריה — להשיגה.

והשיגה — במארוקה, בפרס, כיון וכלל המקומות הנרחבים והפקירו חייה ורכושה. ובכל מקום ומקום, שאומה זו נמצאה, יש רודפים אחריה...

והרדיפה איננה הלה בשלשה שבועות לכה, לא רק בזמן מוכן לפרועניות, כי אם מראשית הישנה ועד אחרית השנה ובכל יום ויום זמנה...

או — כנערתו נחם אותי קצת סיוס הפסוק של גלתה יהודה — השיגה רק בין המצרים... ועתה — יושבת בנזים ואיננה מוצאת מנוחה וכל רודפיה ישיגה... וטאן תבוא הנחמה? קולוסיא י"ז תמו. נהום אויערכאך.

שתי יצבתות בשבוע.

ועתונים מודיעים, כי כיום י"ד בתמוז התאספו יהודי לנדון לאספת מחאה נגד חוק שביתת יום א' שהציעה הממשלה. בין המוחים היו ליאופולד רותשילד, ליונל רותשילד, אלכסנדר סמוארטש שמואל (אחיו של המניסט), שטריוס וגם דפוטטים נצרים רבים מכל המפלגות. אספה כזאת — כן מכתיהם — עוד לא ראתה ברימניה הגדולה, על פי הצעת רותשילד התקבלה החלטה זו: "האספה מביעה מחאתה נגד הק המנוחה ביום ראשון, שיביא רעה רכה ליהודים השוכנים בשבת, ע"י החוק הזה יהיו היהודים מוכרחים לשבות שני ימים בשבוע או להלל את יום השבת המדוש להם. האספה חורשת להוציא לגמרי את היהודים מן הכלל, המחייב לשבות כיום א' או להוסיף בחוק סעיף אחד, האומר, שהיהודים הסוגרים את בתי מסחרם בשבת מותר להם לעסוק במסחרם ביום ראשון בלי מפרעי, למכור סחורותיהם לכל אדם, אפילו לנצרים בלי תקשת רשיון מיוחד לזה מאת השלטונות המקומיים. ומר שטריוס הוסיף עוד, למחות נגד החוק לא רק בתוך יהודים, כי-אם בתוך אנגלים, כי הרפה לאנגליא הצעת

ונחרצה תבא על סדר החנוך בגליציה ואין תקנה לנו. עוד חמש עשרה שנה וכל יהודי גליציה ימסרו בניהם כבים נכרים ויותר על כל חנוך עברי, כמו שהיה בארצות המערב. הלואי שנכזבו! בסוף עלינו ועל כל מי שהמסור הגדול הזה נוגע עד לכו, להביע תודה וזכרה להמורה המומחה מר ברקוביץ על התנדבותו ויקר רוחו, ללמד תלמידים הנם ולהעמיד לצבור היהודי בגליציה מורים מומחים בני סמכא, להרבות את בהים החסרים ככל הקהלות, כי באמת לא הכסף ליסיד ביהים חסר בקהלות, אלא מורים מומחים, יהודים נאמנים, שיוכלו בני העיר לסמוך בהם, שימלאו מקום המלמד בחנוך יהודי אמתי.

על המצפה.

בין המצרים.

כל רודפיה השיגה — בין המצרים. כנערתו, כשלמדתי בחדר והרבי העציב אותי במגלת איכה ובאגרות החרבן וכל התמונות המעציבות של החורבן מסו עפו לפני והעציבו את רוחו; או חדר קרן של אור לחשכת נפשי, או מצאתי נוחם בפסוק אחד של מגלת איכה, אשר בו לברו יש די להוציא אנהות עמוקות, לקונן על חרבן האומה ודוקא הפסוק המעציב, על שהרבי הוסיף עליו נפק, הביא בלבי קצת נחמה.

גלתה יהודה מעוני ומרוב עבודה היא ישכה בנזים לא מצאה מנוח, כל רודפיה השיגה בין המצרים. רודפיה השיגה בין י"ז בתמוז ומי באב... רק שלשה שבועות! רק אז יש שליטה להרודפים להשיג אותה!... כישאר ימות השנה לא!... ימים מובנים לפרועניות יש לנו ותו לא... כי הלא זכרתי שכאדר לא השיגה המן האנגי ולא בכסלו יד אנטיוכוס ורק בין המצרים... שלשה שבועות בשנה יש כח להרודפים וכימים אחרים יכשלו ויפלו... מסקנא זו הרגיעה אז מעט את רוחו העציב, ועתה? ! ההמנים והאנטיוכוסים הוציאו את "בין המצרים" מכונתה הישנה, הוציאו אותו מתחומי הצר והרחיבו את גבולו לכל ימות השנה מראשית עד אחרית ומשתמשים בו בכל חדשי השנה בלי הפסק, רודפים אחרינו ולא יכשלו ויפלו, כי אם ישיגונו.

ויושבת היא אומתנו בנזים ואיננה מוצאת מנוחה וכל רודפיה ישיגה... השיגה — באוסטריא וקפחו פרנסותיה, שכרו מטה לחמם של אלפי נפשות של אלפי מווגים והרודפים לא הסתפקו בנפשם ובמאדם וחדרו גם לנשמתם, גזרו על לשונם ועל לאומותם בענש כסף או מאסר וכשרצו הנרדפים להשתמש בזכותם ככל אזרחי הארץ, לשלוח צדיהם להפרלמנט, אצו הרודפים — והשיגה. השיגה — ברוסיא, להעליל עליה עלילות, שאין

אמנות מפי מורה וכמעשה על האכנים ללמוד אמנות מתוך ספרים לכה. אבל מאין ברירה והתמון אין להשימש ולדחות בשום אופן, הוכרחנו לסמוך בשעת הדחק על הלמוד מתוך ספרים וסוף סוף הלא ידוע, כי גם המורים המומחים הקימים כבר לא למדו אמנותם לא בסמינר ולא בקורסים, אלא מתוך ספרים ומן הנסיון, שנשו בעצמם בשעת הדחק.

עתה הננו יכולים לכשר את קוראינו, כי מצאנו מורה מומחה ומנוסה אחד, הרוצה לכונן מיד קורסים לצעירים, החפצים להסתגל לאמנות זאת. והוא ילמד את הצעירים הנם אין כסף, שמוכ, ברקוביץ, מנהל גן ילדים וכים עברי בבוטשאטש, גן הילדים הזה וביהים מתנהלים למופת, כמו שיעידו כל אנשי בוטשאטש, ופריו הטוב, שהוא רואה בעבודתו, הוא ערכה נאמנה על מומחותו, בית-ספרו פתוח בכל ימי החפש והמתלמדים אצלו ימצאו הודמנות להתרגל לעבודת ההוראה מן הנסיון, אל ידמו צעירינו, כי להסתגל לאמנות ההוראה דרושה התחככות של כמה שנים, כמו שהיא קצובה בסמינר למורים, אל ישכחו שהצעירים הנבנסים לסמינר עליהם ללמוד גם את עניני הלמוד עצמם, וצעירינו הרי בקאים הם בכל עניני הלמוד עליהם רק להתרגל בעבודת ההוראה ולראות בעיניהם את אופן הלמוד ואת סדרי ביהים, ואם ילמדו בימי חנוכם גם ספרי הפרוגוים, כפי שזרם מר ברקוביץ, יוכלו לסגל להם את המומחיות הדרושה בימי החדשים על נקלה, אם יהיו מסוגלים לאמנות זו גם מצד אישי ות.ס. וזאת עלינו להרגיש ביחוד עוד הפעם. אין דיה לריוצה להיות מורה הסגולה האחת: שאין לו משלח-יד אחר, כמו שהיה נהוג במלמדים, האוהו באיוו אמנות צריך להרגיש בעצמו נטיה לאמנות זה נטיה טבעית, אסור לו להיות גם-הרוח וגם לא שפל-רוח, אסור להיות קפרן ונוח לכעוס, אבל גם לא רך כגנה ומעביר על מדותיו, במלים פשוטות: המרה צריך להיות אדם גורמלי בכל דבר, בעל נפש כריאה, צריך לדעת איך להמיל מורא בתלמידים, לרכוש כו משמעת וגם חכה בין הילדים, גם תנאי עקרי הוא, שירכוש לו בסחון מצד היהודים הנאמנים, שלא יפגע בהתנהגותו ובלמודו כרגשי הדת של אנשי העיר, כי אם לא כן עמלו לריק, כביים יהודי בלי יהדות לא יתמכו, כי לא ימלא מקום החרר.

מי אשר אלה לו אל נא יתישב הרבה וימהר לנסוע לבוטשאטש וילמד חנם את תורת ההוראה אצל מורה מומחה, אך יש לדעת, שאין לעייע מי שיתמוך בירי תלמידים עניים, שאין להם די כסף להוצאת הנסיעה ולהוצאות שבתם שבועות אחרים בעיר נכריה, להזקק לזה יוכל רק מי שיש לו מאתים כתר להוצאות, להכטיח לו בהם מעמד בטוח בחיים או מי שיהפצו בני עירו לתמוך בו, להגיע למטרתו ולשוב אח"כ ליסד בים בעירו. ננסה נא עוד את הנסיון הזה בזחירות הראויה, שרמזנו עליה בזה, ואם גם זה לא יצלה, אז כלה

כי אם להתנועע או לשחות, אחרי הרחיצה צריכים להתנגב ולא ללבוש על הגוף הלה, הננוב בעצמו מטיב לעוה, אבל הלבישה בגוף לה מביאה לידי הצטננות.

מלכר רחיצת כל הגוף לפחות פעם בשבוע יש להזהר בנסילת ידים והפנים בכל יום, את הידים יש לרחוץ בבקר ולפני כל סעודה, כמו שתקנו היהודים בימי קדם, הרוח הרעה השורה על הידים אינה אמונה שפלה, כמו שמדמים המתהכמים, הרופאים יודעים, היטב את הרוח הרעה הזאת, היא מחנה הבצילים, המתדבק תמיד בזעת הידים ובכלכלוך שעליהן מכל החפצים השונים, שהן נוגעות בהם כל היום, בתוך הבצילים ישנם מינים מזיקים ומרעילים ומביאים הליים, המים מעבירים אותם, והמדמונים, שהיו רגילים לקרוא "רוח" לכל דבר שאינו נראה, בנו גם את אלה "רוח" מאין כנוי אחר.

רחיצת הפנים במים קרים מחזקה את עור הפנים ואת העינים ונותנה לפנים מראה רענן וכריא, לכח הראיה אין תחבולה טובה לחזקו ולהחליטו כרחיצת עפעפי העינים והצדעים פעמים אחדות ביום במים קרים, ביחוד יזהרו בזה המרבים לקרוא ולכתוב, ד"ר ביכ.

העור בחום פתאומי או מה יעשה הלב בדם הנותר כאשר יתכווצו פתאם גירי העור ויסגרו בעד הזרם, זה עמל קשה לריק, שאין האדם מרגיש, אבל הלב יחלש ובכרות הימים ידע את הנזק, שגרם לו בקלות-דעת, מהמנהג היתיר הזה ללא צורך יתהוו חליי הלב, שאין להם מרפא ואין יודע סכתם, ואם באנשים בריאים כך, בחולים בעלי לב חלש לא כל שכך, אנשים כאלה עלולים למות כרגע בחלוק פתאומי של מעלות החום בעוה, הנעשה בזריקת מים קרים או המים במרחץ, מזה ילמד האדם להזהר מקפוץ אל הנהר פתאם ביום חם ולא להכנס אל אמבטי חם פתאם ביום קר, מעט מעט צריכים להרגיל את הגוף בשנוי מעלות החום, חלילה לאדם לשכוח את זאת, ההתימרות במעשי אלמות וגבורה כרחיצה הורירו כמה נפשות לשחת.

וכן יש להזהר את הקמנים, שלא ישתעשעו בנהר במעשי גבורה, לא יארכו לשחות במים עד שיעדו אבריהם ויקשקשו בשניהם והעור יעלה חרודין ויכהיל מסור, בשעשעים כאלה יש סכנה, הדוחץ בנהר עליו להכנס לאמ אל המים וכשנכנס יטבל מיד את חוהו וראשו, למען לא יתקרר חצי הגוף יותר מחציו השני, אח"כ יוכל גם לקפוץ אל המים, אבל לא בתחלה במרם התקרר הגוף, אין לעמוד במים כמנוחה,

לשבור על עצמו מנוק, כאשר ירגיש הגוף קור סביב לו יעצור הלב, המשפיע את הדם לכל חלקי הגוף, את דמו בקרבו, לחשוך את החום בתוך הגוף, שלא יבלעוה הקור שבחוק, אז יצרו הגידים ויתכווצו, ולהפך בתוך אור חם, אז שוקר הלב להוציא מתוכו חום כפי האפשר, לכל יזיק לו החום המתרכב, עיב יתפשטו הגידים וירכה הדם הזורם מן הלב כלפי חוץ והרחק המתהוו יסחט את מיץ הבשר והדם ויוציאהו בתוך זיעה, כזהיובן, כי בהחליפנו את מצב החום או הקור אשר סביב לנו פתאם ועל הלב יהיה לתפוש פתאם בתחבולתו, להרחיב את הגידים או לכוצם, הנה זאת היא התאמצות יתרה על הלב ויחלש, ללב האדם יש די עבודה לעבוד בחקיץ ובשינה בלי הרה ולמה להוגיעו חנם, אין האדם מרגיש את עבודת לכו, רק את קול דפיקתו הוא שומע ולא את פרטי יגיעתו, שמונים פעמים במינוטה אחת מוליך הלב דרך רכבות צנורות למשל ליטרא אחת דם עד קצוי האבדים והעור וכאשר תתחלף מרת החום פתאום, אז על הלב להכפיל את מרת הדם, שיוליך בכך רגע או להעמידה על הציה ואפשר לשער איזו יגיעה היא זאת על הלב להביא פתאם שנוי כזה בסדר עבודתו, מאין יקח הלב פתאם שפע דם להכפיל את הזרם כאשר יתרחבו גירי

חוק כזה, כי הדורות הבאים יאמרו: ראו, בשנה הראשונה למלכות גיאורג החמישי הציעו חוק המתנגד לחפש הדת, גם הדפוטמים הנצרים הכתיחו עזרתם לדרישה הצודקת הזאת של היהודים.

כך מוחים באנגליא באי-כח היהודים, ולא סוחרים אדוקים וחרדים, הנושאים ממשחות אדומות על צואריהם כשבת משום חשש איסור משא כשבת אפילו במקום שהחכמים התירו, אלא מוחים העומדים בראש המפלגות ומרגישים בושח וחרפה, שיכופו הר כנגיית על עם שלם לשכונת גם שבת זרה עם הנצרים, אף על פי שרוב הסוחרים שם הם נצרים ואף היהודים אינם שומרים שם כלם את השבת היהודית, ובארצנו שרוב הסוחרים בארץ בכלל המה שומרי שבת, יושבים באי-כחנו ועוסקים בצרכי הצבור היהודי בידים משולכות ומפסקים ושותקים בהכנעה או — עושים בחירות...

זכורנו, כי לפני עשר שנים בושו באי-כחנו כפרלמנט להודות על האמת, שהחוק הזה אינו משביע רצון את הסוחרים היהודים, וזה מפני הככה הנושנה כהגלות: "למה יאמרו הגוים!" למה יאמרו הגוים, כי היהודים רוצים להוציא את עצמם מן הכלל. יודעים אנו ואין אנו מפסקים אף רגע, שאם אין אנו לנו מי לנו, רק הסוחרים יוכלו להשתחרר מן העול המיותר, שהניחו עליהם, ובכל זאת מוכרחים אנו לפנות בזה לבאי-כחנו, ובפעם הראשונה הרהיבו עוז בנפישם אחרים מראשי המפלגות לחתום שמונתם תחת הכרוז הידוע שהוצאנו, לעורר את העם למחות ולהראות, שאינו שבע-רצון מהשבת הכפולה, כי בתורתנו כתוב ששת ימים תעשה מלאכה ולא חטשה ימים, יש רבים החושבים, כי רק לפני הבחירות חתמו שמונתם; נזכה ונראה, ואם למרנן ורכנן שב ואל תעשה עדיף והם יוצאים ידי שמים וידי הכריות כהעלותם פיל בקפת המחט בדרישה כשבת הגדול ובשבת תשובה, הנח להם, שאינם רוצים להביט הלאה מדי אמותיהם (אע"פ שכרוסיא דוקא הרבנים והרביים עומדים בראש המשתדלים להעביר גזרת ישיבת שתי שבתות), אבל ראשי הקהלות מדוע שותקים?

בהמצפה גליון 23 פרסמתי מאמרי "אל תביאנו לידי נסיון" בענין הזה ועד כה לא ישמעתי הד קול הכאמר החוא, איש לא ענה ואפילו בישיבת ראשי קהלתנו קראקא לא פצה איש את פיו ע"ד הצעתי להקהיל ועידת ראשי הקהלות וראשי חברות הסוחרים ועוסקים בצרכי הצבור, להועץ בענין החשוב הזה לדעת מה לעשות להקל החוק הקשה המעיק לנו זה שנים רבות וכבר כשל כח הסבל. ביטורה הראשונה מוטל החוב על פרנסי הקהלות להרעיש עולם, עכ"פ חשוב הדבר כמו מנוי עוד ריין אחד או שו"ב או הון.

יודעים אנו, כי יש רבנים ורביים המתעסקים בנפש חפצה בכחירות ויש כיניהם, שיש להם דבר כהלונות גבוהים ומדוע אינם מתעסקים גם כזה, להשתדל כחבריהם כרוסיא בעד אחיהם בשעת הכשר והם מכיאים את ישראל לידי נסיון, שיוצאו מעט מעט את השבת היהודית כמו שענינו רואים.

בימים האלה התאשר חוק המניסטר למשפטים, שעוזרי האדבוקטים והנוטרים הרוצים לשבות כשביעי ויכלו לעבוד ביום א' כל היום, הממשלה מכינה אפוא היטב, שאין לגזור על אדם לשבות שני ימים ולמה יגרעו הסוחרים היהודים, שהם רבים אלה מונים מעוזרי האדבוקטים השוכתים בשבת? למה יהיו הסוחרים היהודים תמיד התרנגל לבפרה?

כל זמן שאנו מקבלים כל היסורים באהבה ובחנופה, כל זמן שנתן לכל אדם להרוש על גבינו ולהחריש ונעשה עצמנו הפקר לכל, בלי למחות כריש גלי נגד החקים המעיקים לנו ונגד הגלים המתגלגלים עלינו, לא יוטב מצבנו. בקרוב תהיה אספת סוחרים מכל גליציא בלבוב, אנחנו נעשה בודאי כל מה שיכולתנו, אבל בינתים אנו דורשים מראשי הקהלות בכל ערי גליציא בכלל ובקראקא בפרט, להתעסק בענין לקבוע כסדר היום בישיבת הקרובות את הענין רב הערך הזה, ואם ימנעו א'ע מחובתם הקדושה הזאת, השקולה נגד כל שאר עניני הקהלה, משום למה יאמרו הגוים או מפני טעמים אחרים, שיש בהם טעם כדוד בשנותו את טעמו, אז ישפטו אותם הדורות הבאים אחרינו, כי לא היו עוסקים בצרכי הצבור כאמננה.

תקותי תשעשעני, כי הראשון יהיה נשיא קהלתנו הר"ר טילעס, שגם הוא חתם תחת הכרוז הידוע, שיקהיל את ראשי הקהלה להתעסק בענין הזה וממנו יראו ויעשו גם אחרים.

שמואל הכהן שפירא, ראש ח' הסוחרים בקראקא.

הערת המערכת. עתה שעת הכשר להתעסק בענין שתי שבתות ולא נמצא עוד עת רצון טובה מזו, כי מלבד פקודת המניסטר למשפטים הנ"ל בדבר עוזרי האדבוקטים היהודים, שהודתה הממשלה בפירושו, כי אין להמיל על אדם בעיכ לשבות שתי שבתות בשבוע, הנה ידועה הפקודה רכת התוצאות, שיצאה עתה מאת אבי הכנסיה הקתולית כרומי עצמה לכמל שלשה עשר חגים קתולים מלוח השנה ולדחותם ליום הראשון שאחריהם, לפי-כך הוא הטעים בעצמו — שבתנאי הפרנסה הקשים בזמן הזה אי אפשר לאדם לשבות שני ימים בשבוע, זאת הכיר האפיפיור פיוס העשירי, האוחז בנושנות מאין כמוהו, להלכה ולמעשה. עתה יש לנו פתחון פה, לצעוק לפני הממשלות הקתוליות והפרלמנטים: פיוס רככם חס עליכם שלא תשכתו י"ג פעמים בשנה שתי שבתות בשבוע ואיך תמילו עלינו לשבות המישים פעמים בשנה שתי שבתות!

לפני הקונגרס.

האות ניחן! המלחמה החלה! מלחמת הקולטורה כציונות. ברערים נירנבערג, פירטה ופרנקפורט היתה ההתנגשות הראשונה. בנירנבערג ופירטה יצאו בעשרים ציונים מירחים מן האגודה הציונית המקומית לאות מחאה על תתה למר מאסינוארן מורה הגימנויה העברית כיפו לדבר בפומבי בתוך ציונים והשליך בוז ושקוצים על החרדים, ובפרנקפורט היו מחאות עיי מגלות-עפות קודם נאימו, אספה סוערות ויצאה מן הסתדרות המקומית אח"כ, התגרות והתנגשות האלו אינם כי-אם התחלה למלחמת הקולטורה, אשר התפרץ כהקונגרס הבא.

הקולטורה! זו סלע המחלוקת מאז נולדה הציונות; אבל אם יכלו מנהיגי הקונגרסים הקודמים ללכת סחור סחור בהשאלה הלזו ועצרו ג"כ בעד התפלגות וריב דנה בהקונגרס הבא הוא דבר יש-א-אפשר, ישאלת הקולטורה תעלה על סדר היום בהקונגרס ואיש כהרצל, אין לעצור בעד אלה "מרחיבי הגבולין" ובעלי "שנוי הערכין" ובפרוץ המלחמה הן לא תהיה דרך אחרת כי אם להסיר את השאלה מעל סדה"י או להתוכח עליה כאשר הסבנו עד כה, כי "המזרחים" עשו תמיד את כל אשר ביכלתם, למען הסיר את המפלצת הזאת מעל שלחן הקונגרס; עתה נשתנו הדברים, המזרחים הראו במשך השנים האחרונות, כי המה נושאי דגל הקולטורה העברית האמיתית, כאישר הראו ביסוד ב"ים "החכמוני", שבספר תלמודיו רב מעספר התלמידים (הזכרים) כגמנויה ובכך נוכל לשער מראש, כי גם המזרחים לא יתנגדו כלל לשאלת הקולטורה, להרחבת שפיע, להקמת בתי-ספר, וככוני הנני רואה סער מתחולל בשאלה המסובכה הלזו, כי בעוד אישר אלה המקולטרים עומדים עוד על פרשת רכבים ותוהים מה היא היהדות, הנה להמזרחים כבר נתחורה הלכה זו, כי מהות היהדות היא נשמת אומנתו התורה, להמזרחים הלכה זו פסוקה היא, כי בלי תורתנו הכתיבה והמסורה אי-אפשר לאומנתו להתקיים וגם אין לה זכות הקיום, כי בשם שא-אפשר לנה בלי נשמה כן אי-אפשר ללאומיות ישראל להתקיים אף רגע בלי נשמתה וחיי רוחה, וכהלכה מנסה נשמת אפה תשאר כנוף, אשר אין בה רוח חיים ואשר תעדה רק צהנה ובאשה רמה ותולעת, ומה נואלו אפוא המציעים, אלו בעלי הפשרות, הרוצים כי הקונגרס יהליש לתמוך ככל בת-ספר אם אך יהיו כרוח לאומי, יתמוך כהגמנויו ויתמוך גם כההתכמוני, הצעה מחוכמה כזו יצאה מעתון המתהשב לעתון ארתורקסי, אבל בעלי הצעות באלה יואילו נא לחשוב את אשר המה מציעים, לכהון אם אין הצעה כזאת מעין נתבעין לעגל ונותנין, נתבעין למשכנן ונותנין, הצעה כזאת עלולה להוליד היכוכים וסכסוכים לאין קץ, המזרחים בודאי לא יסכימו לפשרה כזו, אשר דמיונה במציע לשני אנשים הפשיי וחרד, כי יאכלו בחג הפסח בחר מקערה אחת, אשר בה יהיו טצה וחמין, החרד יאכל את המצה והחפשי את החמין, המזרחי

בהיותו נאמן לשטתו כי "אורייתא וישראל וקוביא חד הוא" לא יסכים כעולם לפשרות כאלה המזרחי יוכל להסכים לעבודת הקולטורה כתנאי קודם למעשה, כי כל עניני עבודת הקולטורה יוכרחו להיות כהתאמה לרוח התורה הכתובה והמסורה, וכפי שיש לראות מראש יתנגדו לזה אלה "מרחיבי הגבולין" ומרחיבי האומה, אבל גם המזרחים לא יותרו אף בקוצו של יוד, המלחמה תתנהל כפי הנראה כחרף נפש ואחריתו מי ישרונה. ציריך ט"ז חסון. חיים ישראל אי"ו.

פיריטון קטן.

גנבות.

בקרן זוית ישבתי במרכבת מסלת-הכרזל ובמרכבה צפיפה רבה, העומדים רבים מהיושבים, ובכל ההמון הזה לא היה איש, שיכולתי להחליף מלה אתו וישבתי דומם, שומם ומשועמם כל עת הסייעה והצצתי על האילנות ועל הסלעים, הרצים בחפזון, כנמלטים מפני הברת האנשים הכלתי רצויה להם, גם אני הייתי רוצה לנוס על נפשי, אך אנה אנוס ואני אנוס לבוא במסע הזה למחוז חפצי.

הגענו העירה, ירדתי והלכתי, פתאם נויצו לעיני אותיות עבריות גדולות על פני ארמון גדול: "בית-הדין הגדול, מחלקה למשפטי גנבות". נכנסתי ובאתי אל היכל גדול ונצבתי לי מן הצד, לראות איזו משפטים יוכאו דנה, והנה אשה זקנה נכנסה עמופה ושהוחה כאבלה, משתחזה וכוכה ופורשה כפיה ומפיה יוצאות מלים ישכורות וקטועות, כל מלה היא אנחה משכרה את הלכ, כאישר צרפתי את הלקי המלים יצאה לי התלינה הזאת: "כנסת ישראל אנכי ומגליציא באתי, ישם גנבו ממני את הקלוב היהודי ואני אנה אני באה! מי ידבר בעדי, מי יריב ריבני, מי יתבע עלכוני, מי ירוש זכויתי הגנולות ונרמסות כל הימים ואני יוכלה ונלמדה ותקלוב הזה היה נחמתי האחת בעניי". הדבר נכתב בספר והמתאוננה יצאה.

נכנסה אשה אחרת, לא אכלה ומדוכאה כהקודמה כי-אם זקופה ובעל פנים מאירות וכנמוס פתחה פיה וקולר נישמע בעוז ובידיעת עצמה: "היהדות האנגלית אנכי, אין לי אמנם מה להתאונן, מהיוקים אותי בארצי בכבוד, אין מעלילים עלי כמו בארצות אחרות, אין מכזים אותי ואין מתנבלים עלי להשפילני ולנוול זכויותי, אבל הנה שמעתי אימרים, בי גנבים מתלחשים עלי לגנוב ישכתי, עד עתה הנני חפשיה, הרשות בידי לשמור את השבת ביום השביעי כמו שצוה אלקים אותי, אע"פ שבארצות ארצות כופים את היהודים לשבות גם כשבת דנכרית, למען יהיו אנוסים לעזוב את הישבת היהודית, ועתה הכול הולך וחזק, כי גם באנגליא יגנבו מידי את הישבת בערמה, כי אין להפרד מנויי הארץ ועלי לשבות עמהם". הדבר נכתב בספר, נגישה אשה עצמה ונכאת רוח, אך בעלת מרץ וקובלה: "היהדות הרוסית אנכי, את כבודי גנבו ממני והוציאו עלי דמה בכל הארץ, כי רם אדם אני שותה ורוצחה אני, את הכל לקחו מידי והחשיתי, לא נשאר לי רק כבודי ועתה נגנב גם זה".

התייצבו הכל אנשים וכלי-גולה על שכמם, נודדים יהודים אנחנו, טלטלנו טארץ אל ארץ ואין מעמד ולא כחינו מולדתנו, נאמנים אנחנו לאלקינו ולעמנו ונישא גורלנו המר כדומיה, והנה נגנב שמנו בדרך, פה יקראו לנו אישכנזים בני דת משה, שם פולנים בני דת משה, פה מדיארים בני דת משה ושם צרפתים וכו' ויש אשר יכנונו פתם "זרים" או "כוורים" ושמונו היהודי, אשר התפארנו בו, נגנב ואיננו. התנודד הכיתה איש זקן לבושי כאחד האצילים, "משועי יהודי קראקא אנכי, נשיא הקהלה הייתי שנים רבות ושליח-הצבור היהודי במועצת הממלכה בווינ הבירה, נשאתי ונתתי כאמננה, כבוד רב נחלתי בעמדי כראש הקהלה הקדושה וגם הקהלה התכבדה בי, ובהגיעי עד שערי מות, לא ידעתי את נפשי ולא הרגשתי עוד מאוסה מכל הנעשה סביבי לה, גנבו את נשמתי ואיננה, נודד אני עתה ממדור למדור ואין נותנים לי להכנס, במדור היהודי אומרים לו, כי משומד אני וכמדור הנצרי אומרים לי, כי לא המרתי דתי מדעתי, גנב גנבתי

בסאלוניקי. ראשי הקהלה והרבנים לא הניחוהו לצאת
מן העיר, כי ידעו שלא תהיה להם תמורתו.

התנכלות על השחיטה באנגליא. בפרלמנט
האנגלי נתקבל חוק המתיר את השחיטה רק אם
יבעיתו את הבהמה מתחלה במכה על ראשה. זה דומה
לאיסור השחיטה. ברור הדבר שהיהודים לא יחשו
ויוכיחו לממשלה, כי אין רשות לעשות חוק להעבירם
על דתם ובקומיסיה יבטל החוק.

היהודים המושלים בכפה. הישר הזה מסיף
להפיל אימתו על פוליטיקנים לא דוקא ברוסיא, כי
אם גם באנגליא. ה"טיימס" פרסמו מאמר להעיר את
אזני אירופה. כי בצרת הארבעים בטורקיא אשמים רק
היהודים, כי הם הם הטורקים הצעירים, הם מנהלים את
הפוליטיקה במושטא ועל פיהם ידכאו הטורקים את
האלבנים. כל אירופה לא תוכל לעזור בזה רק היהודים
עצמם אם יתאחדו גדולי היהודים בכל העולם ויזהירו
את אחיהם בטורקיא לחוס על האלבנים האמללים
ולחדול מרבאם, אז ינחו להם הטורקים. מאין לסופר
ההוא הדבה הזאת? הדבר פשוט, בועד הטורקים
הצעירים יושבים אהדים מכת שבת צבי והלא ידוע
שהם יהודים. והסופר כותב זאת לא בגונה רעה להעליל
עלילת, אלא הוא מאמין כמה שכתב. אפס כלל יש
בעולם, שהכותב דבר על-אדות יהודים אינו צריך
להתכונן במה שכתב ולקנות לו בקיאות בענין, עיב
הוא מחליף את כת שבת צבי ביהודים ואינו יודע
שאין ליהודים דבר עמהם והם טורקים גמורים זה
מאתים והמשים שנה.

בטול חברות יהודיות. ממשלת רוסיא בטלה
פתאום את החברה הספרותית היהודית, שהיו לה
כמאה סניפים בכל הערים הגדולות והיתה מאושרת
מאת הממשלה. החברה עסקה רק בהכנת נשפים
להפראות ספרותיות, לכונן ביבליותרקות ובתי מקרא.
עין הממשלה היתה רעה בחברה הזאת, המרימה מעט
המצב התרבותי של ההמון היהודי ובוזה יש לפי דעתה
סכנה, עיב באה בטענה, כי הסניפים עוסקים בפוליטיקה
ואין הממשלה יכולה להשיג עליהם.

הרב ד"ר הרמן אדלר. בלנרן נפטר הרב
הכולל ד"ר הרמן אדלר, שנחשב כרב ראשי לכל
היהודים אישר בטלנות בריטניא. אבל רק נחשב, כי
לפי תקנות אגודת הקהלות צריך להיות רב ראשי
לכל המטלכה כמו בטורקיא ואלו היה הרב ראוי והגון
לבך היה יכול להיות כמו ראש הגולה לפניו וכהכריע
בכל דבר יהודי פוליש ולחנן על היהדות בכל העולם.
אך הדיר אדלר בכל מדותיו הטובות ובכל מעלותיו
ובשרונו לא היה ראוי לאותה איצטלא לא מצד תורתו
ולא מצד כח ההסתדרות שלו. רפה-ידיים היה ולא
גדול כחורה וכהכמה את משרתו הרמה יריש מאביו
ורכנות הבאה בירושה כך מראיה. מאד הצטער כל
ימיו בכאותו שאין מוראו על הקהלות ואין דבריו
נשמעים. אברים אברים נשרו חלקים חשובים מן הקהלות
ויסדו להם הסתדרות אחרות ולא פנו אל הרב הראשי
ואל פקודותיו. וגולי רוסיא ופולין אישר התישבו בערי
אנגליא, לא התחשבו עמו ולא היו נזקקים לו. זה עתה
יסדו להם אגודת רבנים מיוחדת ובאספתם בישנה הזאת
התריזו נגדו על אשר בקיש להגביל זכותם לעסוק
בעניני גטין, ובכל זאת חבל על האיש הזה, כי גם
רב כמותו לא יהיה מעתה ליהודי אנגליא ילידי הארץ.
רבני אנגליא מצוינים בכורותם.

עתידות היהודים ברוסיה. הסופר של העתון
"ניוירק היראלד" הרמן ברנשטיין, חזר זה עכשו ממסעו
ברוסיה. כמאמרו דוא מוסר את שיחותיו עם שרי
הממשלה ברוסיה על רבד מצב היהודים. הגראף וויטה
אמר לו, כי מצב היהודים ברוסיה הוא מחוסר תקוה.
היושבים דהגביל את זכויותיהם בהשכלה באופן כזה,
עד כי לא יוכל הדור הבא של היהודים למבל שום
השכלה כללית. לחזק בדבר בטול התחום יש מתנגדים
עצומים. להלן מודיע הסופר, כי מישיחותיו עם מיניסטר
הכספים קוקובצוב, גראף וויטה והציר האמריקני רוקהילל
בא לירי מסקנא, כי ממשלת רוסיה אינה חושבת כלל
לבטל את גזרת הכניסה של היהודים האמריקנים
לרוסיה. הצפירה

אשכנז מגינה על יהודי מרוקו. הקאלינישע
צייטונג פרסמה, כי בכל ימי המרידות במרוקו מגינה

והתרחבותו, כי נכפל מספר הבותרים הלאומיים למרות הכפיה
והאימים ועוות הדין. נצחון מתנגדינו היה רק תולדת גולה
ואונס וזה רק יחזק את ידינו להוסיף לעבוד בלי הרף בעד
זכויות העם, מצבו הכלכלי ותרחבותו. על ההסתדרות הציונית
בגליצא להתחזק מעתה ולקחת מידו המסתדרות את שלטונה
בהנהגת הערים והקהלות, שהם משתמשים בו לצדד עצמם
ומצויאים דבה על הציונים, כי הם עוכרי הפולנים ובוגדים בהם.
על הציונים לכונן הסתדרות הסוהרים ובעלי המלאכה, להזק ירי
בעלי הכתים הבינונים בארץ. גם בשרה התרבות צריכים לפעיל
להרים את המצב הקולטורי והמוסרי, בעבודות כאלה תרכיב לה
ההסתדרות את ההשפעה על העם, שיוכל לעמוד בפני תרמית
הבחרות והמרמה הפוליטית. — על-אדות שני המנדטים הפנויים
בדרוהביטש (של לונשטיין) ובזלוטשוב (של ברייטר) לא יכלה
הועידה לבא לידי ההלטה, כי רבים המתנגדים להקטן קנדידטים
ציונים שם. הדבר ינהלם אחרי מועצות במקומות ההם עצמם. —
בענין הקונגרס החלט, שיתאספו צירי גליצא שני ימים לפני
הקונגרס בבול, להועץ על יחס ציוני גליצא להקונגרס. החלט
גם לבקש הכנסות ללשכת הועד המרכזי בלבוב, שלא ימצא
מעצור בעבודתו מחסר כסף. דברו גם על הצדד להרחיב את
גבול הבנק הציוני "קרדיט אוניון" ולהשתדל ליסד עתון פולני
יומי, למען יתרגלו הפולנים בציונות ולא ישאבו ידיעות מסקור
שקר.

מקרוב ומרחוק.

ענינים מדיניים. מועצת המטלכה האימפריאלית
נפתחה ע"י הקיסר עצמו, שהתוהה את פרטי העבודה
הנחוצה הנכונה לה, אותם הפרטים, שהתירשל בהם
הבית הקודם. לראש הכית יכהר דיר סילווסטר מן
מז האשכנזים הלאומיים. כפי הנראה כבר עתה לא
יתרו גם מנהלי המפלגות של עכשו מעט מעיקרי
דרישותיהם למען השלום ולמען צרכי הממלכה. כל
מפלגה דורשת שהממשלה תשא לה ורק לה פניה
ותסתיר פיה מן האחרים ואם לא אין לה לקוות
שתתמך בידה. — באונגרן שבו מפלגות הפרוד לתבסיסם
הישן האבסטרוקציה להפריע את גמר הוק הצבא
החדש בנאומים ארוכים ובהצעות נחוצים ובמנין הדעות
בכל פעם. הם דורשים להקדים חוק הבחירה הכללית
להוק הצבא, שגם כאוסטריא אינו עומד עוד על סדר
היום. — באלבניא ובערב המלחמה נמשכת. הטורקים
הצעירים אינם רוצים למלא דרישות העמים, אפילו
מטה שהכטיה כבר השולטן הזרה, להטביע את לאומיות
העמים נים של דם הם רוצים וזה לא יצלח. —
במרוקו נמשכים המוים בין צרפת ואשכנז ומקוים מהם
תוצאות טובות. — במקסיקה התעוררה ישוב המרידה
ומלחמת האזרחים ורכושם. — אנגליא ופן הדישו את
הברית שביניהן לעזור זו את זו כאשר התמנה מדינה
אחרת באחת מהן. עתה תגמר ברית השלום הנצחי
בין אנגליא ואמריקה, לבטוח בכייד של פשר בכל
סכסוך.

שונות. שמחת העולם כמהפכה ישעישתה
במירקיא לפני יעלש שנים, היתה נמהרה. מיום ליום
נגלה ישעיריות הטורקים הצעירים תחת מסוה הקונסטי-
טוציה גרועה מעיריות השלטנים, שמשלו יחדים. כל
מי שאינו מסכים לשיטת עיריותם ולמלחמותם התדירות,
לדכא עמים זרים חנם, נרצח לעיני השמש. כמו ישנרצח
בשנה שעברה הסופר הלברלי אהמד סנין, כן נרצחו
עתה בצמות הטורקים הצעירים הסופרים העורכים הלברלים
זכאי כיי ונרד הליד. הכלי השודדים והרוצחים והמורדים
מתרכים עתה כמו בימי עבדאל המיד, כי נוכחו העמים,
שאין להם מה לקוות מיושר הטורקים הצעירים. —
השרב העצום באמריקה הצפונית הצית אש ביער אצל
אטאויא בקנדה, שהקיפה שטח רב ושרפה כמה ערים
וכפרים. כמה מאות נפש אדם נשרפו ואלפים נצרכו.
גדודים גדודים מסתתרים בני אדם במי הנהרות ונטבעים
שם בכלות כהם. יש שנפתרו במערות וגם שם הניעה
אליהם האש. אלפי בני אדם סוכלים רעב, כי הכל
נשרף. הנזק עולה לעשרות מיליונים. בכל יום באות
שמועות על גרועת מאות בני אדם מן השרב בארצות
הברית. גם מן הבהמות הביתיות יפלו לאלפים בחצות
מן החום הלה. — במיחלהיים במדינת כרן באשכנז הדרומית
נעתק מסע אנשים במסעיהם מנתיבתו ונשבר. י"ג איש
נהרגו וליה נמצאו קשה. *

ירושלם בלי חכם בשני. כפי שמודיעים
להצפירה נמכך הרחיג ר' יעקב מאיר בשעה האחרונה
ולא נסע לירושלם, כיאם נשאר על כסא הרבנות

מהכנסיה העברית ועד כנסיה אחרת לא הביאוני. תועה
אני בעולם התהו ומרגיש את עצמי דל וריק, בלי
תוכן ובלי אישיות. הריני בעיני עצמי כשלחני בלי
כסף, כראש הקהל בלי עדה. מה אעשה בלי נשמה!
מתחווה — קרא היושב בראש ביה"ד — והלקוהו
ששים מלקות. כי הוא עצמו הגנב, הוא גנב בתחלה
את נשמות בניו וחנכם הנוך זר ומסרם לנכרים וכאשר
עשה להם כן עשו לו, גנבו גם את נשמתו.

באותו הרגע הרגשתי דחיפה בשכמי, הקיצותי
והנה חלוב. בתוך המרכבה הדחוקה אנכי יושב וכתוך
זהמון שאין גדול, צעקת שבר וקול בכי. אישה
מתפחה ופורשה כפיה וקובלה, כי בתוך הצפיפה
גנבו מתוך סלה את צרור תכשיטיה ואיננה והיא אנה
היא באה בלי תכשיטים, למה לה חיים! ואמנם אישה
יהודית בלי תכשיטים מי ישמע כזאת, מה היא ומה
חייה! הדלה והריקה!

המחטט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. חרפה שברה לכנו כימים האלה, הננו
רואים את עצמנו נעלבים ונכלמים לפני כל ישראל ולא אויבים
העטו עלינו את הכושה הזאת, כיאם אתים נפשעים אכזרים
ביענים, שאם הם על כבוד מולדתם ועל כבוד קהלתנו, שנתנה
להפושעים ההם רק כבוד ותפארת וכך שלמו לנו רעה תהה
טובה, שנאה תחת אהבתנו, קלון תחת כבוד ויקר, שנחלו מידנו.
השלחני אברהם (אלברט) מענד על סכורג, ששמש יותר
מעשרים שנה בתור נשיא קהלת קראקא, נקבר בבית
הקברות הקתולי. לפני שנתו, כאשר לא ידע עוד את נפשו
זה כמה ימים ולא הכיר אדם, הכניסוהו בכרית הדת הקתולית,
למען לא יצטרכו בניו המסומדים ללוות את אביהם לביה"ק
היהודי. אביו היה יהודי כשר והוא עצמו היה בכחרותו בתור
בן תורה בביהמ"ד נושא משי וקולפך. כאשר העשיר
והיה בעל עסקים גדולים נעשה כתבולל והנך את בניו הנוך
נכרי והיהדות היתה זרה להם. ובכל זאת הוא עצמו היה יהודי
ונאמן לעמו ולא לקו ועסק בצרכי הצבור היהודי בתור ראש
הקהלה ויועץ העיר, שנבחר מאת הסוהרים היהודים. כאשר
השתמד בנו הראשון יועץ החצר בסניסטריום הצטרע אביו
ואסר לסגנו ר' הירש לנדא, כי לא ישא את החרפה הזאת,
שתצדידהו לשתח. אז כפוחו להחפטר מספרות נשיאות הקהלה.
אחיו המיד גם בנו השני, רק בנו השלישי הרוך, שהיה כרשותו
ונהל עסקיו נשאר ביהדותו. עתה מיד אחרי פותו השתמד גם
בנו השלישי וגם אלמנתו (מספחת קולישר וסודע גאונים
קדושים) אחרי שהשתמד אביהם שלא מדעתו. כדאי היה לראות
את הלוינו. אלו היה סח ביהדותו היה בלי ספק הצי העיר
יוצא אחרי מפתו יהודים ונצרים, כי סוכוד היה האיש ובעל
משרות כבוד מאין כמותו. ועתה אחרי התנצרות הוליונהו לבית
מועד לכל חי כאיזה הרל איש, שאין לו סכור וסודע. רק
ססוכה או עשרה גלהים הלכו אחרינו ובססוכה נצרים סמכוריו
וטור מרכבות קינות. קשה היה להאמין, שזאת היא הלוינו
מנדלסבורג משובי קראקא וסאציליה. אין הקר להכבוד, שנחל
האיש בזכות היותו ראש הקהלה היהודית. בתור ראש היהודים
נבחר למועצת העיר וללשכת המסחר, ששמש בה זמן רב בתור
נשיא. בתור ראש הקהל השיג את הכבוד של כתר הכרזל ושל
פרנץ יוסף, נעשה יועץ קיסרי, בתור ראש היהודים היה ציר
הפרלמנט מלשכת המסחר. זמן רב היה ראש ביה"ב לנאורים,
ועתה העטו עלינו בניו חרפה כזאת, נכלה שלא נעשתה כמות
לשם קהלה באוסטריא ובפולין. אסנם אין זה המקרה הראשון
סח, כן עשו גם בית כבוד דין, שהיה ראש הקהלה בסודגוריה
וכסוף המירו בניו את ה"תו. שימו זאת וישבי קראקא אל לב.
הננו מרגישים אותנו כנזופים, כבנו עיר נדתה. עלינו להשוב
מהשבות, שלא יקרנו כזאת להבא, אל כן משרות כבוד
לבוגדים, לפי שמהנך את בניו לסמד ויש לנו גם עתה בעלי
משרת יהודיות ההולכים בדרך הזאת, הנה למשל אחרי מפתו
של הנישע לא הלך אף אחד מקהלתנו רק סוכור לשכת המסחר
דיר בענים ופרנס הקהלה דיר אין ידור דייכס, לא
יכול לההאפק סחלק את הכבוד האהרון לכפש הנדתה, לפי שהוא
דר בכיתו. הויר דיר דייכס פן לא ישיג דירה אחרת בקראקא ו
והקדור הזה, המעלים את רגש הכבוד היהודי, עוד יכא אהר
הקהל, להועץ על צרכי דת ישראל ולהשרו על מוסדי הקהלה.
דואו להונור עוד, כי לא שכתו המסומדים את מולדתם. לפני
ההלוינו הביא הקדיש" המסומד החדש אל משנה ראש הקהל
דיר הפאל לנדא ח"ק כתר לעניי הקהל. ועד הצדקה נכנס לישובה
וההליט להחזיר את הנדבה לידי המוסרים.

בע"כ.

לבוב. כיום א' ש"ן היתה פה ועידת מנהלי הציונים
מכל ערי גליצא, להועץ על העבודה הציונית, הצריכה לפנות
ועתה, כפי הבעת היושב בראש דיר רינגל, למקצועות התרבות
והכלכלה. תוצאות הסועצה הן קדיאנת תגר על מעשי שלטון
המדינה בעת הבחירות, על גזלת זכויותיה האזרחיות ועל הפרת
התקום, התמרמרות על הסוציאליים היהודים, שתמכו בכל הערים
את ידי הקנדידיטים הפולנים, לקפח זכות היהודים. הועידה
הביעה סמחתה על הזקק הרעיון הלאומי בתוך יהודי אוסטריא

רמת המצפה

ההגדה ע"ד המלך היהודי בפולין

מאת

ד"ר מאיר באלאבאן

זה כמה פעמים שמענו וקראנו על-אדות ההגדה המתמיהה הזאת, כי הרב ר' שאול וואהל מלך בפולין יום אחד ונתן ביום מלכותו חקים טובים ליהודים והתפטר מיד. ור' שאול וואהל זה אינו איזה אדם קדמון מלפני ההיסטוריה, אלא רב ידוע, בדור הרמ"א הוא ויחסו נודעים בישראל ועוד היום נודע זרעו והם מתנאים ביחוסו בכני מלכים ממש. היה מעשה בכתי-ספר בלבנו, שהמורה נערה בילדה יהודית והיא ענתה שאין לזלזל בכבודה, כי מורע המלוכה היא. אבל לא רק ילדים מדברים על זה, כי אם פוליטיקן פולני מוכהק כפרנץ סמולקא הזכיר בכבר-ראש כועד המדינה בלבנו בשנת 1868 את דבר מלוכת יהודי בפולין, אמנם הוא העביר את ההגדה לראשית ימי הפולנים, אבל האמין בה ורצה שיאמינו בה הכל.

בשנת 1854 פרסם היהודי ה. עדעלמאן מחברת בשם "גדולת שאול", המכילה מכתבים מאת הר"ג ר' יעקב מאיר אב"ד בכריסק ומאת הגאון ר' צבי היות מוולסובי על-אדות הענין הזה. המחברת נכתבה לכבוד גביר אחד בלודון מצאצאי ר' שאול וואהל ממשפחת שמואל הידועה באנגליא. ובשנת 1888 כתב הר"ח פ' בלאך רב בפוזנא טאמר גדול בעתון של חברת ההיסטוריה בפוזנא בשם "ההגדה על-אדות שאול וואהל המלך בן יוטו בפולין". ובשנה שאחריה התפרסם מאמר כיה ב"ווסחוד" הרוסי בשם "יהודי מלך בפולין" מאת ברשדסקי והלל נוסכום בדברו ימי היהודים שלו השתמש בו. ובשנה שעברה פרסם פראנץ יבורסקי בשבועון הפולני "ווידנוקרני" מאמר יפה מאד על זה. בשנת 1904 בא אלי איש יפה תאר ורם הקומה והביא לי מכתב תעודה מאת יועץ החצר הפרוססור בלצר בלבנו, שמו היה שאול וואהל והיה צייר אומן וכל ימי חייו חפשי תעודות וכתבים על-אדות אבני משפחתו ר' שאול וואהל וגם מצא איזו כתבים, אבל חסרו לו פריקים אחרים בשלשלת יחסו ובה אלי, שאמלא לו את ההסרן, בידו היה כתב עתיק, שממנו נראה, כי ר' שאול וואהל נתמנה לפקיד החצר אצל המלך זיגיסמונד, לפי דעת האיש לא השיגו משרה כזאת רק אצילים, אי"כ נחשב ר' שאול וואהל בין האצילים. אני חפצתי לדחות דעתו, כי פקידי החצר לא היו תמיד אצילים ובקשתי ממנו להשאיל לי את כתביו לימן קצר והוא מאן ולקח את כתביו והלך לו. מאז לא ראיתיו עוד אח"כ שמעתי, כי גוע וכתביו, פרי עמל שנים רבות, אבדו ואף אחיו בלבנו אינו יודע אים.

מאז דברי עם האיש הזה חשבת הרבה על הענין, חפשתי בין כתבים ישנים ובארחיבים, אך לדאבוני אסור לחוקר יהודי, להשתמש בארחיבי המלכות ברוסיא ורק משם יש לקוות איזה אור בענין הכהה הזה. רם פרורים העליתי בחפזי, שאינם מוסיפים הרבה על חקירת ברשדסקי. המירה מספיקה תהיה אפשרית רק כאשר יפתחו את הארחיבים בוולנא ובקונו.

בפעם הראשונה נכתבה ההגדה בשנת תצ"ג מאת הרב ר' פינחס האב"ד בלייפניק, שהיה נכד ר' שאול בדור חמישי. הוא ספר את הדבר בכמה פרטים, שגם הוא הטיל ספק בכמה מהם. כי כבר אז נטפדו אי-אלה דברים מפלים אל הספור, שזה אות, כי הגיעה התהוות ההגדה לידי גמר. בקט"ז שנה מיום מות גבור הספור התרחבה ההגדה ור' פינחס ספר אותה כדבר ידוע לכל ומובן מעצמו.

הבה אספר את ההגדה לפי תרגום בלאך : ר' שאול וואהל היה בן הגאון ר' שמואל יהודה קצנבלובגן מפאדוא (בן מהר"ם פאדוא), כידוע לכל קראוהו "וואהל" בלשון אשכנז לפי שגבחר פה אהר מכל האצילים למלך בפולין*) והמעשה היה כך :

(* כבר הוכיח מר וועטשטיין, כי נקרא וואהל (וואל) לפי שבא מאיטליא, כי כן קראו לכל דבר הכא מאיטליא (וולאחי בפולנית) וואל או וועלש, כמו שקראו לאגוזים הגדולים וואלנוס,

והאגטיציה לפגרום. הדבר חזר למעמדו הראשון, ליום המצא ההרוג, או נפל מיד החשד על משפחתו וגם נתפשו, כי נודע שהריגת הנער היתה לטובתו, כי אבי הנער הניח לו מאות רובל אחרות בקפת הסכון ואחרי מותו נשאה האלמנה לאחר, וכאשר נהרג הנער גבו את הירושה. אז באה המאה השחורה לעזרתם והרכיזו שמועה, כי הרצח דתי והטו את החקירה והדרישה לצד אהר והנחשדים יצאו לחפשי. החקירה החדשה שנעשתה ע"י שופטים רמים שבאו מפטרבורג, הוכיחה שהחשד הראשון היה בצדק. עתה נכלאו כלם ועל ביה"ד יהיה לברר, אם יש ראיה לאשמתם. אפשר שלא תהיה ראיה מוכחת, כי עדים לא יהיו אבל בכל אופן יצאו היהודים מן החשד, הענין חדל להיות חומר לעלילת דם ולפוגרום. ובכל זאת מוסיפים עתוני השחורים להסית את ההמון ולרשום את כל הרציחות הדתיות שנודעו ומשפטי עלילות הדם. ומוכיחים כי גם הרצח בכיוב היה רצח דתי, כי כל סמני רצח דתי נמצאים בו. הנער נהרג לפי חקי הרצח הדתי, שפרסם המשומר הידוע לוטסטנסקי. ביה"ד בודאי ימצא שהרוצחים זיפו בזדון את הסימנים ההם, לנולל אשמתם על היהודים, אבל כאמור ראיות לא תהיינה אם לא יורו הרוצחים בעצמם.

קהלה חדשה באוסטריא, בעיר זאלצבורג, שהיתה שם קהלה חשובה בימים הבינים וחרבה בימי הרדיפות והגרושים, נוסדה עתה קהלה חדשה, שבנתה בית כנסת והקימה רב ופרנסים. בחנוך ביה"ב השתתפו ארנני הממשלה, אף שהקתולים זועפים על שוב היהודים שמה.

היהודים באיטליא, גם יהודי איטליא התרגזו בספירת העם, שהיתה שם בשנה הזאת, ביהודי גליציא, אך באופן הפוך. בעוד שיהודי גליציא נלחמו על זכותם להבליש את יהדותם ולהודות בה בגלוי, נלחמו יהודים באיטליא על זכותם להעלים יהדותם. אמנם אגודת הקהלות שלחה בקשות לכל היהודים, שלא להעלים יהדותם ולכתוב בפירוש, כי הם בעלי הדת היהודית, למען ידעו עמי כמה יהודים נמצאים במדינה, אך לא כלם עשו כן. רבים העלימו בזדון את יהדותם ולא הודו בה. כאמרם, כי בתור חפשים ברעות הם מתנגדים לפרט הזה בספירת העם. עתה לא נדע כמה יהודים ישנם באיטליא. לפי השערה אינם אף חמשים אלף בכל הארץ.

אספת רבנים בצרפת, בפאריז הוחה בימים האלה אספת רבני כל מדינת צרפת, ל"ט איש תהת ראש אגודת הרבנים אדולף לוי. החליטו להוציא סדור תפלה בתרגום צרפתי ובאור, גם ספרים בשפת המדינה, לפרסם בין היהודים את עניני היהדות וסגולותיה. האספה התעסקה גם בדיני גיטין וקדושין הנעשים מהוץ למדינה. — להספור העברי הידוע דיר נחום סלושיץ נמסרה קתדרה באוניברסיטה, לקראו מעניני הספרות העברית ודברי ימה.

היהודים הספרדים והשחפת, הרופא היהודי ד"ר מ' לוי באלכסנדריה של מצרים העיר באספת רופאים, שנועדו מכל העולם בכרצונה אשר בספרד, כי טעות היא מה שמאמינים, כי אין מחלת השחפת שלטת במצרים והולי שחפת מכל העולם נמלטים למצרים להנצל מן המשחית המציעים שאולה, אבל אמת היא שאין השחפת שולטת ביהודים הספרדים אשר במצרים, בארץ ישראל ובכל טורקיא. היהודים ההם היו הראשונים, שסדרו ארחות חייהם על פי כללי שמירת הבריאות, שתקן הרופא הזה, כי הוא עומד בראש חברה במצרים, השוקדה למנוע את מחלת השחפת.

נפש גנובה, מורה עברי בעירה קטנה בפלך פלוצק בפולין ידע במקרה איזו תועבה, שעשה הנוטריים וזה בפחדו פן יבא הדבר לבי"ד והיהודי יעיד עליו שכר את האשה, שדר המורה בביתה, לשים איזה דבר כמאכלו שיחלה, בחלותו שלח אליו רופא להמיתו כסם המות ולפני מותו הביא לו כמר להכניסו בכרית הדת הקתולית. הדבר נחקר עתה והבי"ד יוציא את המת מקברו.

הפרנס המומר, וואלף : מדוע המיר מנרלכבורג דתו לפני מותו בעיר : ידא מפני הטלאך השואל כל מת יהודי על שמו, ומפני רוב תאריו ידא פן ישכה.

אשכנזי על היהודים שם ועושה להם חסדים גדולים. כל הקונסולים של הממלכות האחרות ראו ביהודים תושבי מרוקה ומפרום בידי שונאיהם, רק המונסול האשכנזי ד"ר קאסעל (מורע היהודים) הציל את יהודי פעץ מירי המורדים ודרש מאת השולטן ככל עזו להגן עליהם כמו על נתיני אשכנז, לכל יכלו בהם הקנאים הנלחמים את חמתם, כדרכם תמיד, לעשותם התרנגול לכפרה בעד כל פגע רע. הפץ הקונסול נעשה והשולטן הגין עליהם כצבא על אפו ועל חמתו, וכן היה לפני שלש שנים, כאשר נרחו כל האירפיים מעיר הממלכה פץ יצאו כל הקונסולים בכונה ביום השבת, כמען לא יוכלו היהודים ללכת ענהם, רק קונסול אשכנזי דחה יציאתו ליום חול, למען ימלטו גם היהודים עמו. רק בהיות איזו מטרה פוליטית לצרפת, אז תריב גם ריב היהודים, כמו למשל פעם שלח המניסטר ההיוני בצרפת הזהרה למרוקה, לכל יאנס השולטן את היהודים לעבוד אצלו בשבת, וכן כאשר החריבו הצרפתים את עיר החוף קסבלנקה נשארו היהודים שם בעירום וכחסר כל, בלי גג מעל ראשם וכלי מזון סעודה אחת. חיל צרפת עזב את האמללים לנפשם, רק הקונסול האשכנזי חמל עליהם וחלק להם מזון וכסף וקבלם על ספינה אשכנזית, לברוח מן התל השטם. ואולם הצרפתים אנסו את היהודים הרעבים לאסוף את החללים ולקברם. בהרף הזה פרץ רעב בגליל מוגדור במרוקה, מיר אספו האשכנזים כסף וחלקו ליהודים, אמנם לא מצדקתם עשו האשכנזים חסד ליהודים, הם רוצים לכבוש את מסה הארץ בעזרתם. וכי"ז הם ראויים לתודה.

פגרום קמץ בווארשא, נער נצרי הלך ברחוב פאנסקא בווארשא וסקל באבנים, א"ן אחת פגעה בחלון הנותו של חובש יהודי ושברה את השמשיה. החובש יצא והכה את הנער. לצעפת הנער התאסף המון רב ומיד נמצאו אנשים, שהחביאו את הנער לצדק עלילת-דם והעבירו קול, שיהודי הרג נער נצרי וחמת ההמון הלך וגדל. כל היום וחצי הלילה הרעיש המון בן אלפי איש את הבית עד שישברו את הדלת ונכנסו ונקמו בקמת הנער ההרוג, החריבו את כל הבית והכו את בעליו. הפוליציה, המדקדקה כ"כ על כל בנופיה ואספה, שלא תהיה לשם אפוזיציה, לא מצאה כל און בהשתוככות המון רב כל היום לפני בית יהודי.

ההתבוללות באונגריה, לפי רשימת הממשלה האונגרית נשאו כחדיש מאי האהרון ל"ו יהודים באונגריה נשים נכריות והמשים יהודיות נשאו לנכרים. החתון בגים הולך ורב באונגריה מחדש לחדש.

"יין ציון", בפאריז, יששם "צוחה על היין בהוצותן כדברי הנביא, שהיונכים נלחמים תמיד על הזכות למכור ין שמפן אמתי, היה משפט גם על-אדות הזכות למכור "יין ציון". את הכנוי יין ציון לא שמענו מעולם, גם אבותינו הקדמונים לא שמעוהו, כי כידוע לא נטף מחר ציון עסים ולא הין היה צבי תפארתו, אבל סוחר יין כהן שמו בפאריז אינו יודע זאת ומכר יין ארץ ישראל בשם "יין ציון" ומצא לו קונים. מיד נמצא מתחרה, שכחר גם הוא בכנוי הזה וכהן הזמינהו לדין על גזלת אות סחורתו. בית-הדין הפאריזי כפי הנראה כפי בא"י יותר מן היהודים ופסק, שלפי שבאמת אין יין בהר ציון אין בזה גזלת אות סחורה ולכל אדם מותר לכרות את השקר הזה.

אנטישמיות רוסית באשכנז, לפני שנה נדפם בעתון אנטישמי בהמבורג מאמר מחרף ומגדף את היהודים וכיחוד את מספיקי הצבא היהודים, בעל המאמר הגיה, כי הם מרמים את הצבא במתן שחד והגרושים שברמאים הם היהודים, המשמשים מופת לכל נוכל וננב. כמאמר נקבו בשמות שלשה יהודים, המספיקים צרכי הצבא באשכנז, שנדרחו מהספקת הצבא כגלל תרמותם, שלשת היהודים הזמינו את העורך לדין על הוצאת דבת שוא והוכיחו, כי כנים הם ומעולם לא הוטל עליהם חשד רמאות והם עוד עתה מספיקים צרכי הצבא. העורך נדון למאה שקל קנס. הנעלבים ערערו על הענש הקל הזה וביה"ד העליון הכפיל את הענש.

עלילת הדם בקיוב, עוד לא הזכיר ע"י כ"ידי כי אביו חורגו של הנער הרוסי הוא הרוצח, אבל הוא ואחיו ורודה אנשים ידועים מן המאות השחורות, נתפשו כהיותם מתעסקים באספה לחוק את עלילת הדם

ר' שאול היה חשוב גדול בין האצילים וכלם אהבוהו על חכמתו. ומלך פולן מת ומנהג היה להם שכבחיית מלך חדש קבעו יום, שבו מוכרחה הבחירה להגמר בלי שום רחיק. היום בא האצילים לא יכלו להתפשר וקנרדרטים רבים היו. כל היום התוכחו ולא באו לירי גמר. היום פנה לערוב ובראותם שאין עוד אפשרות לבחור מלך קבעו בו ביום, הסכימו כל הנסיכים פה אהה, לבחור לפי שעה את ר' שאול וואהל לאותו היום והלילה שאחריה. אבל יעברו על החוק. וכן היה. כלם הטלפוהו וקראו: יהי אדוננו המלך! כל הלילה נתנו לו הוד מלכות ומסרו לו את ספר החקים, שכל מלך כותב בו היום ומשפטים כפי בינתו ושאלו וואהל כתב בו פקודים שונים לטובת היהודים וזכיות חדשות. מטרת התאחדו האצילים ובחרו מלך אחר ושאלו התפטר.

אבל באיזה אופן בא ר' שאול לגדולה הזאת בפולן בתור יהודי וגר בארץ, הלא אביו היה רב בפאדוא ובויניציה? על זה עונה ההגדה כך: ר' שאול השתוקק בכית אביו לראות ארצות הרשות ועבר בארפה לרחבה עד הגיעו לבריסק. שם ישב ונשא בת בעל בית ושמו דוד דרוקר וחי כרוחק. אז יצא הנסיך ראדזיביל, הגדול בכל נסיכי פולן אחרי המלך, למסעיו וכזו בדרכו הן רב עד שהיתה שעתו דחוקה לו. לא היה לפי כבודו רכוש מלוח בין אצילי ארץ נכריה וכן בא לפאדוא באיטליא. וכדרך גדולי פולן לפנות בצרתם אל יהודים פנה אל הרב שם. הרב היה ר' שמואל יהודה קצנלבונג. לפניו שפך לבו והגיד לו מי הוא ודרש ממנו כסף במלוח. הרב נעתר לו ברצון והמציא לו כסף כפי צרכו. הנסיך שמח מאד ושאל את הרב אם לא יוכל לגמול לו כחסדו ישעשה עמו. הרב השתמש בשעת הכשר ודרש מאת הנסיך, שיעשה חסד ליהודים השוכנים על אדמתו וגם יגמול חסד רבנו הגר בכריסק. ראדזיביל רשם לו את שם בן הרב ובשובו לבית שלח לקרא לו. ר' שאול מצא הן בעיניו בעבור חכמתו ותכונתו וקרבהו אליו והללוהו גם בפני חבריו האצילים עד שיצא שם ר' שאול בין האצילים כאיש נכון וחסד ובני-לכב ולא ארכו הימים והיה הכיב לכלם וכלם דרשו בעצתו.

בעלות אדם לגדולה גא יחסרו לו גם שונאים ומקנאים. בתו הצעירה חנה היתה נערה יפה נאר ושובת שכל רוכים נשאו עיניהם אליה וזה גרם לר' שאול כעס ותמרורים ושונאים. בימים ההם מתה המלכה, אז מצאו שונאי שאול מקום לגבות חובם. מה עשו? פתו את האצילים מכריהם, להלל את בת שאול לפני המלך ולהסביר לו שאין כמותו ראוייה להיות מלכת הארץ בגלל יפיה וחנה ומרותה ובפרט שאביה נבחר למלך ליום אחר. המלך גאות להם ובירעם, שכרצון לא יתן אביה לעולם את בתו למלך לאישה. התנכלו לגנבה מכיתו כסתר והיו מוכנים גם לגולה מירו ביד הזקה. אך הרבו נודע לאחד מידידי בית שאול וגלה לו את הקשר, שקשרו עליו. שאול לא השב הרבה, רץ אל ירדו רב העיר ר' שלמה ישר, איש זקן ואלמן בן שבעים שנה, והציע לפניו שיקדש מהרה את בתו. החפה העמדה מיד והגעה המוכנה להיות מלכה היתה לרבנית. כאשר נתעברה חנה אמרו הכל, כי גם גדול הוא.

זוהי תמצית ההגדה היבשה. אבל יש לה נוסחאות שונות, הרוצות לבאר בה את התימרות. חנה כזה אחת, רמבאר באיזה אופן בא הנסיך ראדזיביל לפאדוא. הנסיך היה בימי נעוריו איש שוכב הונך בשרירות לבו. מפני כעסו וגאותו חדרו כל סביביו. ביחוד סבלו היהודים משנעונו, באכזריות ענה אותם ולא הם על נער וזקן. כאשר בא בימים היה לאיש ישר. אז הלך לרומי, להתודות לפני האב הקדוש על חטאיו ותועבותיו ולבקש ממנו סליחה. האפיפיור קבלהו בתשובה, אבל הטיל עליו לכפרת עונות, להיות נע וגר שלש שנים בארצות בעירות ובחסר כל. הנסיך עשה באמונה ככל אשר צוהו הכהן הגדול. אך מתחת למדיו הדלים הסתיר את אות נסיכותו וקום ככתנתו.

לפי שמוצאם מאיטליא, ובכל זאת אמת הרבה, שכרבות הימים נשכח הטעם האמתי הזה והכל בארו את השם וואל על שם הכהירה ועיב הוסיפו ה' באמצע שמו. ואפשר שהשם המוטעה הזה עזר להתפשטות ההגדה.

כאשר מלאו ימי גלותו הגיע לפאדוא וישב על אבן ממול בית הרב רש"י קצנלבונג הנ"ל. וברגע הזה נגש הרב אל חלונו. הרוח נשב על סמטומי הגולה וגלה את אות הנסיכות אשר לו על כתנתו. מיד הכיר הרב כרוח מדשו את סוד חנע וגר ישלח לקרוא לו וקבל פניו ביראת הכבוד. בתחלה כחש האורה, אך כאשר הפציר בו הרב והגיד לו, כי ראה אות נסיכותו שפך לפניו הנסיך את לבו, ספר לו גדולתו כביתו ודבר נדודיו וכי מלאו ימיו ונרצה עזנו ועת לו לשוב לגדולתו, אך אין לו אף פרוטה להוצאות הדרך. הרב הטל עליו והבטיחו, כי כל מחסרו עליו. הוא ימציא לו ר' כסף לדרכו ובינתים יהיה אורחו ויאכל על שלחנו. הנסיך שמח מאד, התרועע עם בני ביתו והככם, בבית מצא תמונת נער יפה תאר ויפה מראה מצורה, אך את הנער עצמו לא מצא. כאשר שאל את הרב עליו נאנה הרב ואמר: בני הוא זה, שהרבה קויתי ממנו, אך הוא עזבני ונדד לפולן לטמור תורה. לא ריקם שלחתי, נחתי לו כסף די צרכו ושם נפל בידי שורדים, שגזלו כל אשר לו ומאו לא שמעתי ממנו דבר, איני יודע מקומו ואם עורנו חי. הנסיך בקש, שיתן לו הרב את התמונה וקבל עליו, שבהגיעו לארצו לא יחצוץ עמל מנפשו עד אשר ימצא את הנער ויגמול לו ככל הטובה, אשר גמלוהו הרב. לפני הפרידה עשה הרב משה גדול לנסיך והוא חבטיח עוד הפעם, כי בכל מאמצו כהו ירווש אחרי הנער האוכר, כאשר אך הגיע ראדזיביל לגמול פולן הוציא פקודה בכל עיר, כי כל רב וכל ראש ישיבה יבאו לפניו עם כל תלמידיהם. פחד גדול נפל על הרבנים והקהלות, כי כל היהודים זכרו עוד את רשעת העריץ מימי קדם ודמו מי יודע איזו גזירה חדשה יגזור עליהם. אך הנסיך לא עשה להם מאומה, כי-אם צוה אותם לעבור אחר אחר לפני מרכבתו בהביטו על פני כל בחור ועל התמונה אשר בידו ושלחם מעל פניו. כן עשה בכל עיר ועיר, עד אשר בא אל מכוני שכתו בריסק. גם שם שלח לקרוא את הרב וכל תלמידיו, לעבור לפני מרכבתו ומיד הכיר בחור אחר, שפניו דומים לפני התמונה שבירו וצוהו לבוא עם רבו מחר אל חצרו. פחד מות נפל על הרב ועל רבחו, אך ראדזיביל צוה מי שלא ישמע. כל הלילה התפללו והתורו וממחרת הלכו אל הנסיך. כבואם שאל הנסיך את הבחור מה שמו ומאין הוא. בחירתו כהש בחבור ולא הגיד את האמת. ראדזיביל קמט את מצחו ושאל את הרב על כשרון הבחור בלמודו. כאשר הגיד הרב תהלת הבחור בפניו וכי הוא הטוב בכל תלמידיו הוציא הפריץ את התמונה מחיקו ושאל את הרב אם אין זאת תמונת הבחור הזה. הרב הודה, כי היא דומה מאד, אם-כן, גער הנסיך בנער הרועה, למה תכזב, האין אתה בן הרב קצנלבונג מפאדוא? האין שמך שאול? אל תירא בחור, לא אעשה לך כל רעה, אדרבה טובה רבה מוכנה לך ממני, אני אדאג לך וכל מחסורך עלי עד אשר תגמור למודך ותהיה לאיש מצליח.

הנסיך ישמר את דברו ושלח מיד מכתב לאביו הרב, נתן לשאול את בת נכיר יהודי אחר ממכיריו בכריסק לאשה. החתונה היתה כהוצאותיו והזמין לה את האצילים חבריו וגם את הרב מפאדוא הביא. כבר אז במשתה החתונה התפלאו כל האצילים על חכמת הנער יעל תכונתו וכקיאותו בהיותו העולם ומצא הן בעיני כלם.

(עוד יבא...)

בעלי החיים ברעד האדמה. כאשר התגוררה האדמה בשכוע שעבר כאונגין הודיעו הכל, כי בעלי החיים כלם מעוץ ועד בהמה ועד רמש הרגישו מראש, כי אסון מתרחש ובא. הסוסים נתקו חבליהם בארוה וחפשו לנוס, הפרות התאמצו לנתק שרשרותיהן, הכלבים יללו והתרועצו בחוצות כמבולבלים, הצפרים צפצפו בכל כחן וחתרו לנוס, גם העכברים יצאו מחוריהם ובקשו מפלט להם וכל זה היה לפני הרעה, בעור אשר לא הרגישו האנשים מאומה. וכן מעידים רושמי רשימות על כל רעד אדמה, כי כמה שעות לפני הרעד נופרה אימה על בעלי החיים והם מתרגשים ונרגזים ונחפזים לנוס. כן ידוע, כי לפני הרעד, שהיה

במדינת משילה באמריקה הדרומית בשנת 1835, ברהו כל הכלבים מן העיר בקול יללה והאנשים לא הכירו עוד מאומה. לפני הרעה, שהיה על האי יאווא בשנת 1867 התחילו פתאם כל התרנגלים למרוא ברעש וכבהלה וכלם נסו טלוליהם והתרנגלות עמהם ומחנה גדול של תרנגלים התאסף בשדה מחוץ לעיר ואחרי שעות אחדות נהפכה כל העיר והיתה למעי מפלה. האנשים נהרגו והעופות נמלטו. לפני הרעד הנורא בצרפת הדרומית בשנת 1887 נפלה אימה רבה על הסוסים, כלם חררו והתאמצו לברוח כבהלה. כמפכת העיר איזיק בשנת 1868 ראו את כל הצפרים נמלטות מחנות מן העיר ומתאספות בשדה שעות רבות לפני הרעש. בארץ יפן, שישם רעד האדמה מצוי לרוב, יש לבני אדם סמך טובהק להשמר מפניו. לפני הרעש וגם לפני המגפה ינוסו כל העכברים מן העיר והאנשים רואים ונסים גם הם. לפני רעד האדמה בעיר לאהורה בהודו בשנת 1905 מאנו כל השנהבים ללכת אל העבודה. ואחרי איזו שעות נהפכה כל העיר ברעש ועדיין לא נבנתה. בארפה מפני התפתחות חכמת המכניקה נשכחו האותות הטבעיים, שאפשר לראותם על נקלה ועשו סימנים מכניים לרעד האדמה כמכנינות סעאיסמוגרפיה, אבל הן אינן מזהירות מראש כמו הכהמות והעופות.

אונזערען פאמיליעז עמפפעהלען וויר

דיא קאלינער ציכאריע וויפ'ס בעסטע

פרידא צאנקעל	הענדעל שווימאני
מאורישים בח' תמוז תרע"א	
שעהאויץ אצל בורדיץ	וויוניץ

במז"ט מכרכים את רעם מר ישאל מייזילם לארוסו.

נתן פעל, דוד מעהר וצני מאסעס — גרודס.

מקרב לבי הנני מכרך את חברי מר יהודה זאב, מיהלשטיין בדינוב לארוסו.

מאיר קראנצלער — רעדים.

הנני מכרך כהכה את ידידי הנכבד מר יהודה זאב מיהלשטיין לארוסו.

יהושע מנחם לאנדעסמאנן — דינוב.

מקרב לבי אכרך בעתיד נעלה את רעי האהובים מר יצחק אייזענשטיין ומר שלמה לאָפעד לארוסיהם. מז"ט להוריהם.

דוד פרינקל — בורדיץ.

אביע במז"ט למי זלאטא פייכטבוים במויזשיסק להתנתח עם מרדכי אייזענהאנדלער שם.

מנחם חילל — נמדוב.

במז"ט בידרות למר שאול פישלער פה וויו לארוס בתם מי ראָבציע עם מי יוסף זינגער כהוטא.

משפחת נאכמאן — מרנוב.

מז"ט לאחי היקר מר יוסף ווייס לארוסו.

יהושע ווייס — גרודס.

מקרב לבי הנני מכרך במז"ט את רעי מר יוסף ווייס לארוסו.

אייזיק כ"ץ.

פראפ. רר. קליינוועכטער האט אין רער ק. ק.

אינסכרוקקער געבורטס הילפליכען-אונד פרויענקליניק פאלגענדעס פעסטגעשטעלט:

דאס נאמיריריכע פראנץ יאזעף-ביטטערואססער האט זיך שמעטס אלס איין פראמפטעס אונד אנדוי-רענד ווירקענדעס אכפיהרטיטעל בעוואַהרט. דא קיי-נערליי אונאנגענהעטע נעבענערשיינונגען וואהרנענאמטען ווערען, פערדיענט דאס "פראנץ יאזעף" וואססער-דיא בעסטע עמפפעהלונג.

ביא מיר איז ערשיענען:

יודישעס פאלקסליעדערבוך

זאמלונג דער פאפולערסטען יודישען פאלקסליעדער

צוויי טרויקעס, די סאָבע, מן המצוה, ביימאלע, מלית'ל, השיבנו נאזרה, תהליס'ל א. פ. א. פרייז 60 העלער 50 פֿ. 80 באני. עלעגאנט געבונדען 1 פֿראנק, 80 פֿ. 1 פֿראנק.

"שירי ציון" ציוניסטישעס ליעדערבוך

העברעאיש, יידיש, דייטש נייע גרויסע (IV) אויסגאבע 90 ליעדער פרייז 60 העל. 50 פֿ. 80 באני. פייער אויסגאבע 1 קר. 80 פֿ. 1.20 פֿראנק. העברעאישע אויסגאבע 30 הי 25 פֿ. 40 באני.

יודישער מוזיק אלבום I

צו די "שירי ציון" פיר געזאנג מיט קלאוויר-בעגלייטונג (מיט אונטער-שריבענעם מעקסט אונטער די נאמען) בעארבייט און קאמפאנירט פונם פראפ' הערמאן עהרליך 2 טייל א 6 ק. 5 מארק, 6 פֿ. איינצעלאויסגא- (4—1 ליעדער) 15 מינים (מאנכע אויך פיר קאר) א 1 קר. 80 פֿ. 1 פֿראנק, ווייטערע אויסגאבען זענען אין דרוק.

יודישער מוזיק אלבום II

נור פיר איין וויאָלין אדער זינגשטימע 2 טיילע א 2 קר. 1.60 מארק 2 פֿראנק. בוכהענדלער און פּעראיינע ערהאלטען ראבאט. דורך אלע בוכהענדלער צו בעציהען, מארקען פון אלע לענדער ווערען אין צאהלונג גענומען. אויף קאָמיסאָן ווערד נישט געליעפערט. דעמנעכסט וועל איך ארויסגעבען א פרייזקוראנט, וועלכע ארטיקעל איך האב צו פּערקויפּען. — אדרעסע: M. HUBNER, NADWORNA (Galizien). רעדאקציע פון "פאמיליענבלאט", פאלהסביכל'ך" און מיניאטורביבליאטעק. פּערטרעטער פון פּיעלע אויסלענדישע זשורנאלען. פּערלאנגט מינע פּראשפּעקטע איבער יודיש-דייטשער ליטעראטור און יודישע צייטונגען.

ליטערארישע נייעס!

איין טיין פּערלאנג הייבט אצינד אן צו ערשיינען א סעריע פון היסטארישע ערצהעלונגען אויס דער יודישען געשיכטע, וועלכע זענען אינ'ס העברעאישען ערשיינען אונטער דעם טיטעל

זכרונות לבית דוד

בעארבייט נאך א. ש. פרידבערג פון ז. האבער. יעדע ערצהעלונג וועט ענטהאלטען 80—60 זייטען און וועט קאסטען איינצעלן א 60 העלער 25 קאפ. 80 באני 60 פֿעניג, ביז ענדע יאהר וועלען ערשיינען 5 העפטע. ווער שיקט אריין אנשטאט 3 קר. נור 2 K 50 (אויסלאנד 3 K) בעקומט יעדעס העפט תיכף נאך ערשיינען פראנקא. האם ערשטע העפט ענטהאלט פאלגענדען ראמאן:

דעם מיליער'ס קעלניע

היסטארישער ראמאן פון דער צייט פון הורבן בית ראשון ביז בנין בית שני אינהאלט: נבוכדנאצר'ס בעלאגערונג, די עראבערונג פון ירושלים, די יודישע קעניגליכע פאמיליע אין קערקער און זייערע פאסירונגען דארט, דער קנעכט-מאך אין דורא, אויל-טרודך אלס מעניג, נבוכדנאצר קעהרט צוריק פונ'ם וואלה, אויל-טרודך אין קערקער מיט דער קעניגליכען פאמיליע, נבוכדנאצר'ס טויט, די בעפרייאונג פון דער קעניגליכען פאמיליע, ערצהעלונגען פון פּערזען, די מלחמות פון קעניג כורש, די בעפרייאונג פון די יודע בנז בית שני. ביילאגע: יהודה אברנאל'ס צואה היסטארישע ערצהעלונג פונ'ם לעבען פון די יודען אין מאראקא און זייערע ליידען. Verlag M. HUBNER, NADWORNA (Galizien). די ביילאגע ווערט יעדען אויף וואונט אומווסט געשיקט. ווער עס זאמעלט 10 אבאנענטען בעקומט איין עקזעמפלאר אומווסט אויך דאס "פאמיליענבלאט" וועהרענד א האלב יאהר.

Bücher Lieferung gegen Monatsraten

Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.
 Meyers, Convers. Lexicon 20 „
 Brockhaus „ „ 17 „
 Spamers, JII, Weltgesch. 11 „
 Brehms Tierleben 11 „
 Leixner, Literaturgesch. 4 „
 Kaufm. Bibliothek 5 „
 Weltall und Menschheit 5 „
 Allgem. Naturkunde 10 „
 Sämtliche Klasiker (illustr.)
 Gediegene Belletristik „

Alles in neuesten Auflagen, prachvoll gebunden liefert gegen Monatsraten von K. 5.— aufwärts:

A. WEISSMANN
 Podgórze (Galizien).

Kauf. Fern-Unterricht!

בוכפיהרונג (אל'ל' מעטאָדען) האנדעלסאקארעספאָג-רעניץ, דייטשע שפראכלעהרע, קויפט, רעכנען, האנדעלס-עט וועכסלרעכט, ווארענקונדע, געאגראפיע, שענשרייבען, וועלטגעשיכטע, עס פראנטאט-וועלטשפראכע, סטענאגראפיע, (אלע סיסטעמע) א. ז. ו. קאנן יעדערמאן אהנע בעזונדערע פאָרקענטניססע אים בריעפליכען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האָנאָראַר מאַססיג. — בייא גלייכצייטיגער טיילנאהמע אן 4 לעהר-פּעכערן.

STENOGRAPHIE GARTIS.
 אנפראגען נור געגען רעטורקארטע, פראַספּעקטע K 0.50 ערפאָלג גאראנטירט.

Erstes commerciales Unterrichts-Institut.
 Abteilung für briefl. Unterricht
A. WEISSMAN, Podgórze Krakau H-E.

! המצפה לשנה !
! שלמה חנם !

מי שיוזמן קומפלט שלם של מכתבי הוראתי במחירם הקצוב 26 כתר יקבל חנם את גליונות "המצפה" שנה שלמה

מן המערכת ע"פ החוזה שעשיתי עמה. התשורה הזאת נתונה רק למזמינים מהיום עד סוף חדש אוגוסט ש"ע.

S. Walkowski Kraków
 POSTFACH 119.

כשרה זערכווארען-פאבריק
Salomon Podhrozer, Tarnopol, Sobieskiplatz

ליעפערט אלע סארטען זערכווארען בעסטע כשרה דעליקאטעסע. דיא פאבריק איזט לויט דען מאדערנסטען בעהעלפען אונד היגענישען פארדערונגען איינגע-ריכטעט, וויא עלעקטרישע פראפּט א. ז. ו. אונד ערצייגט נור פרימא ווארע כהכשר הרה"ג ר' שמעון באב"ד זצ"ל בן המחבר ספר מנחת חנוך עם בית דינו.

NIEDERLÄNDISCHE Lebens - Versi- cherungs Ge- sellschaft Wien I, Aspernplatz im eigenen Palais. Versicherte Kapital ca. 380 Mill. Vertreter werden gesucht. Gute Konditionen. Sub-Direktion: Lemberg, Szajnocha Nr. 3. Löbel Taubes.

"ברזלי"
 Sprache als Schrift der Psyche, Neue Theorie der Entstehung der Sprache von ARON MARCUS
 Preis M. 10.
 Verlag S. Marcus, Hamburg Schlüterstrasse 79.

כל הקונה מיוזנו את הספר הסנציונלי רב הענין חידות ההגרות הנפלאות על דבר עשרת השבטים בעד שני כתרים יקבל עמו יחד ספר טוב וגדול כמוהו הנם וחפשי. בספר הזה יזכה רק מי שיקנה מעכשיו. שום יודע עברית ואוהב ספרים אל נא יפסיד את שעת הכשר הזאת. — בזקיסה (נאכנאהמע) אין כדאי לשלוח. בי מחיר דוקיפה בבית הדואר 55 הלר.

ספר טוב חנם!

BUCHERLEHRE

Die Brieflich, auch Schriftlich, Es erhöht Ihr Gehalt. Verlangen Sie gratis Probe von Bucherleher F. Simon BERLIN W. 35.

A bei Brief über W. 35.

„KOSMOS“

Unfall-und Haftpflicht-Versicherung-Aktien-Gesellschaft in Wien.

General-Repraesentanz für Galizien u. Bukowina:

Josef Gruber in Tarnow Wałowagasse 17.

Vertreter werden unter günstigen Bedingungen aufgenommen.

Zu wenden an: **JOSEF GRUBER, in Tarnów.**

ספר נפלא

Cudowny Samouczek

Wunderbuch zum Selbst-Unterricht der deutsch. Sprache in zwei Sprachen (polnisch-deutsch)

vorgetragen von **JOSEF SAS JAWORSKI** Gymnasial-Oberlehrer und **MAJER LAUB** bekannten Pedagoen.

Bis heute 2 Teile gedruckt zu je 32 grosse Seiten.

Preis 1 Krone für beide Teile auch Briefmarken werden angenommen. Bei Postsendungen 10 h. mehr. Zu bekommen bei **Majer Laub, Krakau Dietelgasse 9.**

Hier habt Ihr Gelegenheit, auf eine ungewöhnlich leichte Art die deutsche Sprache im besten Sinne des Wortes, zu erlernen.

Erstes und Grösstes

Gramophonhaus

JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

Lemberg, Sykstuska 2. Krakau, Grodzka 71.

גענעראלער טרעמער דער גראמאפון אקציען - גענעראלשאפט מיט מארקט, שרייבער ענגעל גרעססעס לאגער פאלישער, דייטשער, העברעאישער אונד יודישער פלאטטען מיט מארקט, ענגעל.

20.000 פלאטטען ערסטערעסער קינסטלער שמעטס אס לאגער

פעקטאריסילע אונד ווערקסטעטע אס ארבעט בעסטע אוסטויש'דיגיינגען. — פרויקאמאראגע גראמאפון אונד פראנקא.

לעמבערג, טעלעפאן II/2033 קראקא, טעלעפאן 461

ספרי יעבני.

תולדות ישראל

מחיר חלק א' (עד מות שאול) 4.76 ק"י
 " " ב' (עד מות הושיהו) 4.76 " "
 " " ג' (עד אלכסנדר מקדון) 5.95 " "
 " " ד' (עד הורדוס) 5.95 " "
 " " ה' (עד החרבן) 4.76 " "
 " " ו' ב' כרכים (התנאים) 8.13 " "
 " " ז' טראשיות ימי האמוראים עד ימי תבלית רום קרן התורה בכבל ודלדולה בא"י. 5.30

חלק ג' ד' יצאו עתה לאור במהרה חדשה מתוקנת ומגודלת. על חלק ג' נוספו "תוצאות החטימות והחקיקות" שנתגלו בארצות הקדם המעידות על קדמות התורה ושאר כתבי הקדש. ועל ח' ד' נוספו זכרונות מהי בני ישראל בדרום מצרים בדרות עזרא ונחמ"י ע"פ הגליונות העתיקים: "Papyri" שנתגלו יש בשנים האחרונות.

"תוצאות החטימות והחקיקות ותוצאות הפיראות" נמכרות שתיהן יחד במחיר 1.15 קר. עם פורטו.

"מקור הברכות" התפלות, המראות וכל חלקי הסדור למניינם ולתולדותיהם טראשיות יסודתם עד אחרית תוצאותיהם מהירו דוא 4 כתרם עם פורטו. הספרים האלה נמכרים בהקדמת מילוח הכסף בבית המחבר. סכום קטן יוכל להשלח במראות (פאסט-מארקען) של ארצו.

W. JAWITZ, Artilleristr. 28
 Berlin N 24 (Deutschland).

יצא לאור תולדות תנאים ואמוראים

בשלישה חלקים

אלף ושלש מאות עמודים גדולים. יכיל בקרבו קורות ימי חיי רבותינו הנזכרים בש"ס כבלי, וכל המפרשים מן שמעון הצדיק עד סוף רבנן סבוראי, דברי ימי חיייהם, ושטתם, אבותיהם וכו'. סדר למודם, רבותיהם, חבירהם ותלמידיהם ותקנותיהם כל המאורעות והקורות כימי חיייהם מסודר ע"פ א"ב עם באורים והגהות וגרסאות יקרות. — מחיר כל השלישה חלקים כאנגליא 10.6 (מכורך 13.6). רגל מכורך 20.14 באיטכנו 12 מארק (מכורך 15 מארק) בצרפת, הולאנד, אוסטריא, אונגארן ורומניא 14 פראנק או בתרים באמריקא קאנאדא 3 דאלאר. נאכנאמעט אין כאנגליא גם יצא לאור דספר המפורסם **אגרת רבינו שרירא גאון** עם באור יקר בשם **פתשנן הכתב**, מהולק בפעם הראשונה לשלישה חלקים ופרקים מחיר הספר כאנגליא 2/6 (רגל מכורך 5 שילינג). 2.50 מארק. 1 רויב 3 כתרם הכל עם המשלה. מאת הרה"צ ר' **אהרון הימן** בעל המחבר ספר בית ועד לחכמים. מחיר הספר בית ועד לחכמים 4/5 מארק. 6 פראנק. 2 רויב 1 1/4 דאלאר. למוכרי ספרים הקונים לפחות 10 עקסעמפ. ינתן ראבאט. — אדרעסע להמחבר **Rabbi ARON HYMAN, 3a Tenter street, North, London E. England** המחברים אל ישלחו את ספריהם כהליפין, אלא ישלחו כרמים כפול ויקבלו תשובה.

מתקבלת החתימה

למחצית השנה השניה. מיולי עד דעצמבר 1191 - של הכרך העשרים והחמישי של -

מכתב-עתי חדשי לספרות, למדע, ולעניני החיים

נוסד בשנת תרנ"ו (1886). "השלח" נוסד בשנת תרנ"ז (1886).

תנאי החתימה ברופיה ובחוק-לארץ: להצי שנה 3 רובל.

פרס הנון להחותמים: **שירי שאול משרניהובסקי**

שיצאו זה עתה לאור מונהים ומתקנים ומוספים על-ידי המחבר ובחוצאה יפה גמ הודרת. — הספר מכיל 232 עמודים, עשרים ואחד גליונות של דפוס בפורמאט גדול, עם תמונת המחבר. מחירו 2.50 רובל.

ולחותמי "השלח" רק 1.25 רובל עם המשלוח.

אלה, שחתמו בראשית השנה השנה שלמה, יכולים לזכות גם-כן בהפרס: עליהם להמציא לנו רק 1.25 רובל.

החותמים מהוין-לארץ צריכים לשלוח לנו: מלבד המהא-הפוסטה, גם מכתב מיוחד, שבו יודיעונו את דבר משלוח הכסף ואת כתבם המדויקת. פרוספקטים מפורטים נשלחים לכל דורש.

הכתובת למשלוח כספים: **M. M. Ussyschkin, Odessa (Russland) Chersonskaja 46.** או **Verlag „Achasaf“, Warschau, Postfach Nr. 25.**

הכתובת של המערכת והארטיניסטריצה: **Redaction des „Haschiloach“, Odessa (Russland) Postfach 319.**

M. Gutwirth, Krakau

MOSTOWA 3.

liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen. **AUSSER KARTELL.**

Zwei arithmologische Preisrätsel

aufgegeben durch den Erfinder des wundervollen Gesundheits-Bruchband k. k. Patent Nr. 41589 heilend und ohne Druck radikal wirkend.

I.

Wer es trifft die Zahl, welche wenn man diese dividirt durch 101 soll 38 zurückbleiben dieselbe Zahl „ 103 „ 0 „ „ „ 105 „ 17 „ „ „ 107 „ 0 „ „ „ 109 „ 4 „

II.

Die Zahl welche wenn man diese durch 103 dividirt soll 4 zurückbl. dieselbe Zahl 104 „ „ 73 „ „ „ 105 „ „ 2 „ „ „

Der Auflöser bekommt das Bruchband 50% billiger Soll jemand an die Möglichkeit solcher auflösungen zweifeln, kann er dem Erfinder solche Aufgaben durch obige Divisoren machen, sollte er nicht auflösen, bekommt der Aufgeber ebenfalls das Band gratis.

Anfragen sowohl betreffs Preisrätsel als auch direkt wegen Bruchband, richte man mit Retourporto an **M. Kantorowicz, Podgórze (Gal.)** Twardowskiego 7.

שוב בעל תפלה וקורא

מבקשה הקהלה היהודית במשאניעץ אצל ביאלא למנותו מיר. לפנות אל **JOSEF LERMER, KĘTY.**

ספרים עבריים בזול.

הודמן לי לקנות כוזל גדול ספרי השכלה עבריים חדשים ולפי שבנית מסחר הספרים שלי אין אני רגיל למכור ספרים עבריים הנני רוצה למכור אותם גיב כוזל לאחדים 25 עד 40 פיצנט פחות מן המחיר הקצוב. ישעת הכשר טובה מאד למיסידי ביבליותקות. הרוצה בהם יפנה אלי ואשלח לו רשימה.

Arnold Fenichel, Tarnów.

דער הסידימוס.

ספר יקר ונכבד לקרות השתלשלות החסידות מימות רבנו הכה"ס הקדוש זצ"ל עד דורנו זה; וקורות חיי כל האדמו"רים הקדושים, אדירי האכונה, נושא דגל החסידות ולהלכה מאז ועד עתה, חובד בשפה הגרמנית מאת הרה"ג המפורסם החוקר המקובל, נזר החכמים ופאר החסידים, מוה"ר אהרן מארקוס שליט"א. הספר הזה הוא חדש בספרותנו, כי עד עתה לא נכתב שום ספר, שיוספר באריכות תולדות החסידים והחסידות כמו הספר הנ"ל, ועשה רעש גדול בחבל. מהירו מכורך 12 M. להשיגו בכמהים של **S. MARCUS Buchhandlung** in HAMBURG Schlüterstr. 79. כן יש להשיג בבתי-ספר הנ"ל שאר ספרי הירד אהרן מארקוס נ"י.

דברי ימי היהודים

של גרין, שלשה כרכים מכורכים בכריכה נהדרת. הכרך הא' טראשיות ימי ישראל עד החרבן, הכרך ב' מהרבנן עד הרמב"ם, הכרך ג' מהרמב"ם עד ימינו. מחירם הקצוב 14 כתרם ואנחנו עשינו חיזה עם מוכר ספרים להוריד המחיר לקוראי "המשפחה" והננו מוכרים את שלשת הכרכים למוראינו בעשרה כתרם מלבד מחיר המשלוח 75 הלר.

Admin. „HAMICPE“, Kraków.

Wyd.: { **Naftali Hof**
S. M. Laser

Odpowiedzialny redaktor: **S. M. Laser.**
 Drukiem **M. Lenkowiça w Krakowie.**
 Bożego Ciała 22.